

jaarverslag 2018

Democracy & Media
Foundation Stichting
Democratie & Media

Voorwoord Nienke Venema

Dit jaarverslag geeft een levendig beeld van de veelzijdige initiatieven die Stichting Democratie en Media (SDM) in 2018 steunde. Lezers zullen ons voornamelijk kennen van deze rol als financier.

Minder bekend is dat SDM ook ideële aandeelhouder is van een aantal mediabedrijven en een vermogen heeft dat op maatschappelijk verantwoorde manier wordt belegd.

Zo kan het zomaar zo zijn dat we 's ochtends aan tafel zitten met de initiatiefnemers van Stem op een Vrouw, 's middags de beursvolatiliteit doornemen met vermogensbeheerders van IBS Allies Capital en de volgende dag aanschuiven bij een aandeelhoudersvergadering van De Persgroep Nederland. In al onze activiteiten vormen de waarden van SDM de koers voor vraagstukken en dilemma's die we tegenkomen. Graag deel ik er een aantal.

In onze besluitvorming staat steeds centraal hoe we als fonds van meerwaarde kunnen zijn. Daarbij spelen verschillende afwegingen een rol. Steunen we gevestigde organisaties

in hun zoektocht naar vernieuwing, of juist nieuwe, onafhankelijke makers? Financieren we de toonaangevende intellectuele voorhoede, of projecten die zich richten op concrete resultaten? Ook de behoefte om zorgvuldig en effectief te werk te gaan, levert regelmatig dilemma's op. Spreiden we het budget over zoveel mogelijk initiatieven, of investeren we in een paar grote projecten? Zetten we onze tijd in voor het behandelen van de vele aanvragen of gaan we zelf op zoek naar geschikte initiatieven? Om onszelf scherp te houden blijven we dergelijke vragen stellen, ook als een definitief antwoord voorlopig uitblijft.

Ook op aandeelhoudersniveau spelen er dilemma's. We begrijpen de noodzaak van mediabedrijven om op te schalen en te diversifiëren en bewonderen de goede resultaten die De Persgroep mede dankzij visie en innovativiteit steeds weet te behalen. Toch baart de groeiende persconcentratie in Nederland en de toenemende inzet op dataverzameling ons ook zorgen. Dit bespraken we in onze rol als aandeelhouder regelmatig in 2018.

Daarbij investeerden we in onafhankelijke journalistieke platforms, initiatieven die bijdragen aan een gezonde journalistieke infrastructuur en in organisaties die machthebbers scherphouden op digitale mensenrechten.

De waarden van SDM staan tot slot centraal in het vermogensbeheer, waarvan we vinden dat het nooit ten koste mag gaan van een gezonde en duurzame samenleving. Daarin gaan we verder dan de meeste fondsen. Zo hebben we vorig jaar besloten om grote techbedrijven die privacy onvoldoende respecteren expliciet uit te sluiten. Zeker in het huidige beleggingsklimaat, dat wordt gekenmerkt door een hogere volatiliteit en lagere opbrengst, kan een dergelijk strikt beleggingsbeleid financieel minder gunstig uitpakken. Gelukkig kent het beleggingsbeleid van SDM een lange termijnvisie en is er voor onze uitgaven voorlopig voldoende buffer.

Al bovenstaande complexe vraagstukken hebben het beleid van SDM ook in 2018 aangescherpt en tot waardevolle en leerzame experimenten geleid. Juist als onafhankelijk fonds willen we open en reflectief zijn, om goed in te kunnen blijven spelen op de ontwikkelingen die relevant zijn voor onze doelstellingen. In 2019 zullen we onze werkwijze dan ook op meerdere punten herijken en extern laten evalueren. Een ding blijft daarbij onveranderd: we zijn ongelooflijk trots om te kunnen investeren in het werk van zoveel creatieve, moedige en volhardende mensen, die zich op eigen wijze inzetten om de Nederlandse samenleving meer weerbaar, geïnformeerd en inclusief te maken. Dat staat als een huis. ■

Inhoudsopgave

Stichting Democratie en Media 06

Missie en visie	08
Geschiedenis	08
Statutaire doelstellingen	08
Aandelen en beleggingen	09
Financieringen	09
Gesteunde projecten en organisaties	11
Beoordelingsproces	12
<i>Interview</i> Nienke Venema & Caspar Scholten – Investeren in echte onafhankelijkheid	14

6 april 2018: SDM meet-up 20

<i>Rapsamenvatting</i> SDM meet-up	22
<i>Column</i> door Maartje Eigeman - programmamanager	25

Fundamentele rechten en vrijheden 26

<i>Uitgelichte projecten:</i>	28
Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid -	28
Saar Slegers -	28
Bits of Freedom -	29
De Transketeers -	29
<i>Interview</i> Tamar de Waal – Stichting Civic	30
<i>Column</i> door Nani Jansen Reventlow – Digital Freedom Fund	35

Programma tegen moslimdiscriminatie 36

<i>Uitgelichte projecten:</i>	38
De Rode Hoed & Stichting Maruf -	38
The Hague Peace Projects -	38
SPIOR -	39
S.P.E.A.K. -	39
<i>Interview</i> Dino Suhonic – Stichting Maruf	40

Daadkrachtige democratie 44

<i>Uitgelichte projecten:</i>	46
De Balie -	46
D'RAN18 -	46
Nationaal instituut Nederlands slavernijverleden en erfenis -	47
Stichting Are We Europe -	47
<i>Interview</i> Devika Partiman – Stem op een Vrouw	48
<i>Column</i> door Clayde Menso – Amerpodia	53

54 Ge- en herdenken

56	<i>Interview</i> Joe Wegecsanyi & Julian Smith – Republic of Amsterdam Radio
61	<i>Column</i> door Jaïr Stranders – Theater Na de Dam
62	<i>Uitgelichte projecten</i>
62	- New Urban Collective
62	- Robin te Slaa
63	- Theater Na de Dam
64	<i>Interview</i> Karin Amatmoekrim – Verzwegen geschiedenis

68 Waarheidsvinding

70	<i>Uitgelichte projecten</i>
70	- Parbode
70	- Investico
71	- Stichting Vers Beton
71	- Lighthouse Reports
72	<i>Interview</i> Esther de Haan – SOMO

76 Media-innovatie

78	<i>Uitgelichte projecten</i>
78	- Jos de Putter
78	- Vileine
79	- VersPers
79	- Dipsaus
80	<i>Interview</i> Nora Uitterlinden – Trans in Beeld

84 Organisatie, bestuur en toezicht

86	Organisatie
87	Internationale samenwerking
87	Beleid
88	Verslag van de raad van toezicht
89	Leden van de raad van toezicht in 2018
90	<i>Column</i> door Alex Brenninkmeijer – voorzitter raad van toezicht

91 Nagelaten betrekkingen

91	5-februariherdenking 2018
----	---------------------------

92 Financiën

97 Bijlage: overzicht toekenningen 2018

Stichting Democratie en Media

Missie en visie

Stichting Democratie en Media (SDM) investeert in kritische, onafhankelijke media, een sterke, integere democratische rechtstaat en in de onderlinge samenhang van beiden.

SDM streeft in al haar werkzaamheden naar een dynamische, democratische en open samenleving waarin de regels en waarden van de rechtsstaat worden hooggehouden door bestuurders, bedrijven en burgers. Hiervoor is een goed geïnformeerde, betrokken en actieve maatschappij een randvoorwaarde, evenals onafhankelijke, kritische journalistiek die de macht controleert, propaganda ontmantelt en misstanden onthult.

Geschiedenis

SDM is de opvolger van Stichting Het Parool, dat in 1944 werd opgericht door de initiatiefnemers van de illegale verzetskrant Het Parool. Na de zelfstandiging van het naoorlogse dagblad in 2003, veranderde Stichting Het Parool haar naam in Stichting Democratie en Media.

Statutaire doelstellingen

De statutaire doelstellingen van SDM luiden: het beïnvloeden van de openbare mening in Nederland en waar mogelijk daarbuiten in de geest van de denkbeelden die zijn voorgestaan in het tijdens de Duitse bezetting in Nederland verschenen illegale blad Het Parool; het bevorderen van pluriforme opiniërende media in een democratisch staatsbestel; het steunen van de nagelaten betrekkingen van hen, die op grond van hun medewerking aan het illegale blad Het Parool, van het leven zijn beroofd of anderszins zijn getroffen.

Haar doelstellingen vervult SDM voornamelijk door haar rol als aandeelhouder in verschillende mediaorganisaties; haar activiteiten als financier van kleine en grotere maatschappelijke en journalistieke projecten en organisaties en door het organiseren van de jaarlijkse herdenking van medewerkers van het illegale Parool op 5 februari in Zandvoort en Overveen.

Aandelen en beleggingen

SDM is een onafhankelijke stichting met eigen vermogen. Het grootste deel hiervan is geïnvesteerd in mediabedrijven, namelijk De Persgroep Nederland, De Correspondent B.V. en The Correspondent B.V.. In geen van de gevallen is het percentage aandelen doorslaggevend. In De Persgroep Nederland, De Correspondent B.V. en The Correspondent B.V. heeft SDM naast preferente aandelen een prioriteitsaandeel, waarmee de onafhankelijkheid en identiteit van de titels worden bewaakt. Bij de vastlegging van de governance is verder bepaald dat SDM een van de leden van de raad van commissarissen van De Persgroep Nederland voordraagt.

Van februari 2015 tot juli 2018 was SDM ook aandeelhouder van MediaHuis Nederland, waar de titels NRC Handelsblad en NRC Next zijn ondergebracht. Samen met co-financier Vereniging Veronica behield SDM het recht om een lid van de Raad van Commissarissen voor te dragen. Omdat SDM haar percentage aandelen in krantenbedrijven niet verder wilde vergroten, was vooraf besproken dat deze investering indien mogelijk tijdelijk zou zijn. In juli 2018 heeft MediaHuis Nederland de aandelen van SDM conform deze afspraak ingekocht.

Het overige deel van het vermogen van SDM was in 2018 duurzaam belegd bij Fair Capital Partners (voorheen ASN Vermogensbeheer) en ABN AMRO MeesPierson Sustainable Investment. Met de kapitaalopbrengsten uit deze beleggingen investeert SDM in initiatieven die haar doelstellingen bevorderen. Daarnaast heeft SDM een deel van het vermogen geïnvesteerd in impact notes via het European Fund for South-East Europe en het Green for Growth Fund.

Financieringen

SDM biedt financiering en andersoortige ondersteuning aan initiatieven die kritische, onafhankelijke journalistiek bevorderen, een sterke, integere democratische rechtstaat nastreven én bijdragen aan de onderlinge samenhang tussen beiden. Ook investeert zij in projecten die inclusiviteit en diversiteit bevorderen.

Om de missie van SDM in de praktijk te brengen, zijn twee doelstellingen geformuleerd die uitgewerkt zijn in vijf pijlers. De initiatieven en organisaties die worden gesteund, dragen allen bij aan één of meerdere van deze doelstellingen en pijlers.

Doelstelling 1: Sterke, integere democratische rechtstaat

De rechtstaat vormt het fundament van een democratie. Ze biedt kaders voor een samenleving waarin ieder mens vrij en gelijkwaardig is.

Pijler 1: Fundamentele rechten en vrijheden

In een gezonde rechtstaat staan vrijheid, gelijkheid en rechtszekerheid centraal. Burgers genieten bescherming van hun rechten tegen medeburgers en tegen de overheid. Iedereen heeft fundamentele rechten en vrijheden.

Deze rechten en vrijheden worden niet altijd even secuur gehandhaafd. Om de rechtstaat gezond te houden, steunt SDM initiatieven die fundamentele rechten en vrijheden hooghouden, beschermen en bevorderen.

Pijler 2: Daadkrachtige democratie

Het vertrouwen in de democratie is laag. Burgers hebben weinig inspraak op afspraken die overheden, bedrijven en organisaties onderling en met elkaar maken. Dit terwijl deze beslissingen vaak verregaande gevolgen hebben voor de kwaliteit van de democratische rechtsstaat en de levens van haar inwoners.

Het is van belang dat mensen uit alle hoeken van de samenleving zeggenschap hebben over het beleid dat hun leven beïnvloedt. SDM ondersteunt daarom initiatieven die een inclusieve en daadkrachtige democratie bevorderen.

Pijler 3: Ge- en herdenken

Gezien haar ontstaansgeschiedenis, hecht SDM waarde aan het ge- en herdenken van periodes uit de (Nederlandse) geschiedenis waarin fundamentele rechten geschonden werden. Tijden waarin vrijheid en gelijkheid ontbraken.

Om zichtbaarheid te geven aan totalitaire tendensen en te voorkomen dat de rechtsstaat opnieuw onder druk komt te staan, is het belangrijk om lessen te leren uit het verleden en deze te vertalen naar het heden. Daarom steunt SDM initiatieven die een bijdrage leveren aan het relevant maken en houden van gebeurtenissen uit het verleden waarbij fundamentele rechten en vrijheden in het geding waren. Altijd met een link naar het heden.

Doelstelling 2: Onafhankelijke, kritische media

Een goed geïnformeerde maatschappij is een basisvoorwaarde voor een goed functionerende democratische rechtsstaat.

De media hebben een cruciale functie als waakhond van de rechtsstaat. Onder druk van een veranderend journalistiek landschap, inclusief een afnemende spanningsboog van (online) nieuwsconsumenten en slinkende redactiebudgetten, wordt de ruimte voor onafhankelijke, kritische (onderzoeks) journalistiek kleiner.

Pijler 4: Waarheidsvinding

Het onthullen van verborgen feiten en het controleren van de macht door onafhankelijke onderzoeksjournalisten is onmisbaar voor een goed geïnformeerde maatschappij.

Maar in een geglobaliseerde wereld die grotendeels wordt geregeerd door economische belangen van multinationals, staat de vrije, onafhankelijke informatievoorziening onder druk.

Daarom steunt SDM initiatieven die zich richten op het onthullen van verborgen zaken die relevant zijn voor het publieke belang.

Pijler 5: Media-innovatie

Kritische en onafhankelijke media zijn essentieel om de controlerende functie van de journalistiek in de rechtsstaat te behouden.

Door technologische ontwikkelingen en een veranderend journalistiek landschap is media-innovatie niet alleen mogelijk, maar ook noodzakelijk.

Om kwaliteit en onafhankelijkheid binnen de journalistiek te beschermen en stimuleren, steunt SDM initiatieven die zich bezighouden met nieuwe machtsdynamieken in het medialandschap, innovatieve bedrijfsmodellen ontwikkelen of nieuwe vormen van journalistiek bedrijven.

Gesteunde projecten en organisaties

Financieringsaanvragen 2018

In 2018 heeft SDM 360 aanvragen voor project- en organisatiefinanciering behandeld, waarvan 6 aanvragen voor meerjarige financiering; in totaal is er voor ruim €18 miljoen aangevraagd. Er zijn in 2018 71 verzoeken toegekend; het totaal aan financiële bijdragen bedraagt €1.219.355. Dit is exclusief €862.480,- aan meerjarige toekenningen die in voorgaande jaren zijn toegekend en betrekking hebben op 2018. Ook is het exclusief een bijzondere bijdrage van \$500.000 (€422.875) aan de organisatiekosten van het Media Development Investment Fund (MDIF), onderdeel van een meerjarige toekenning uit 2015.

Het toekenningspercentage in 2018 was 19 procent. In 2017 was dit 18,65 procent, in 2016 was het 27,5 procent en in 2015 34 procent. De reden dat het toekenningspercentage de afgelopen twee jaar zoveel lager lag, is dat SDM zichtbaarder is gewor-

den waardoor er veel meer aanvragen binnenkomen.

Een overzicht van de toegekende bijdragen in 2018 per pijler is opgenomen op pagina 97 in de bijlage 'Overzicht toekenningen 2018'. Dit overzicht is inclusief meerjarige toekenningen uit eerdere jaren, maar exclusief de bijzondere bijdrage aan het MDIF.

Niet alle toegekende initiatieven worden gehonoreerd met de door de aanvrager verzochte bijdrage. Op basis van het plan, de bijbehorende begroting en de verwachte impact kan SDM tot een lagere toekenning overgaan. Toegekende bedragen kunnen achteraf lager worden vastgesteld of geheel komen te vervallen.

Leningen en garanties

In de steun aan organisaties kan SDM ervoor kiezen om een lening of garantie te verstrekken, bijvoorbeeld omdat een meer ondernemend financieringsinstrument passender is dan een financiering. In 2018 stonden langlopende leningen en bankgaranties uit aan het Media Development Investment Fund (MDIF), De Correspondent B.V. en The Correspondent B.V. De lening aan De Correspondent B.V. is in 2018 volledig terugbetaald.

Beoordelings- proces

Aanvragen voor projectfinanciering

Driemaal per jaar vindt er een (reguliere) oproep tot aanvragen plaats. Verzoeken tot €50.000,- kunnen dan middels een standaardformulier worden ingediend. Deze procedure voor het behandelen van de aanvragen voor financiering binnen de oproepen tot aanvragen kent SDM sinds de tweede helft van 2016.

De behandeling van elke oproep tot aanvragen bestaat uit twee rondes. In de eerste ronde worden binnengekomen aanvragen door tenminste twee personen uit het programmteam gelezen en beoordeeld. Om in aanmerking te komen voor financiering moet een initiatief qua thematiek en vorm aansluiten bij de doelstellingen, kernwaarden en prioriteiten van SDM zoals beschreven in de oproep tekst. Verder wordt een voorstel onder andere beoordeeld op effectiviteit, originaliteit en haalbaarheid.

Als een voorstel wordt doorgezet naar de tweede beoordelingsronde, worden door het team aanvullende vragen gesteld en kan een afspraak worden ingepland. In deze fase worden regelmatig onafhankelijke experts geconsulteerd. In de tweede ronde wordt bij iedere aanvraag een advies opgesteld, dat door de programmanager ter goedkeuring wordt voorgelegd aan de directeur-bestuurder.

Aanvragen voor meerjarige financiering

Het werk van een aantal organisaties sluit dusdanig goed aan bij de pijlers en prioriteiten van SDM, dat er in de afgelopen jaren meermalig projectfinanciering aan hen is toegekend. In 2017 is vanuit deze context een apart traject ingericht voor meerjarige financieringsaanvragen. Een meerjarige financiering is niet geormerkt voor een specifiek project, maar kan worden ingezet ter ondersteuning van het algemene werk van een organisatie. Een aanvraag hiervoor kan alleen worden ingediend op uitnodiging van SDM. Tijdens het meerjarige aanvraagproces vragen we een select aantal organisaties om inzicht te geven in onder andere de organisatiestructuur, de kerntaken en langetermijnvisie. Gedurende een toekenningsperiode is er regelmatig contact met de gesteunde organisaties en waar mogelijk en relevant biedt SDM ondersteuning in ontwikkelingsbehoeften. De besluiten over de meerjarige aanvragen in 2018 zijn in oktober aan de aanvragers gecommuniceerd en de toekenningen zijn per 2019 van start gegaan.

Buitengewone financieringsverzoeken

Personen of organisaties met een (project of institutionele) financieringsaanvraag hoger dan €50.000,-, een participatieverzoek of een leningsverzoek kunnen buiten de oproepen een voorstel op hoofdlijnen toesturen. Deze worden in de wekelijkse teamvergadering besproken. Naar aanleiding van de toegezonden informatie wordt een inschatting gemaakt van de waarschijnlijkheid dat het verzoek gehonoreerd wordt. Gezien het beperkte budget van SDM, is de kans hierop meestal klein. Wanneer de kans op financiering reëel lijkt, wordt een afspraak ingepland.

Monitoring en evaluatie

Bij toekenning van een financieringsverzoek spreekt SDM met de aanvrager af dat er na afloop van de financieringsperiode een inhoudelijke en financiële rapportage wordt gestuurd. Hierin staat beschreven of de voorgenomen doelen uit het plan behaald zijn en welke zaken goed en minder goed zijn verlopen. Bij grotere toekenningen en meerjarige steun wordt door het programmteam ook tussentijds contact gezocht om te monitoren hoe het initiatief verloopt.

Feedback en klachten

In tegenstelling tot publieke instellingen die de taak hebben overheidsmiddelen te verdelen, zijn particuliere fondsen zoals SDM niet onderworpen aan rechtsbescherming middels het stelsel van de Algemene Wet Bestuursrecht. Er kan dan ook geen sprake zijn van een aanspraak op een gift van SDM of van aanspraak op heroverweging van een genomen besluit. Omdat SDM veel belang hecht aan zorgvuldige besluitvorming en feedback hiervoor onmisbaar is, hebben aanvragers na iedere beoordelingsronde de mogelijkheid om telefonische feedback te ontvangen. Klachten of vragen kunnen ook per e-mail of brief naar SDM worden gestuurd. Hierop volgt altijd een persoonlijke reactie.

Belangenvermenging

Het Nederlandse maatschappelijk middenveld is relatief klein. Daarbij vindt SDM het belangrijk om juist maatschappelijk betrokken en actieve mensen in te zetten bij het beoordelen van financieringsaanvragen. Daarom kan het voorkomen dat iemand die bij of voor SDM werkt op persoonlijke titel betrokken is bij een project dat in aanmerking komt voor financiering, of iemand binnen een aangemeld project goed kent. Het beleid van SDM vraagt dat deze persoon dit vooraf meldt en zich verder onthoudt van het beoordelingsproces. Wanneer de directeur-bestuurder op enige wijze betrokken is bij een aanvraag, wordt het uiteindelijke besluit tot financiering voorgelegd aan de raad van toezicht. ■

Interview Nienke Venema & Caspar Scholten - door Miro Lucassen

Investeren in echte onafhankelijkheid

Stichtingen als mede-eigenaar ter bescherming van de identiteit en onafhankelijkheid van media? Haar internationale medecursisten mediabeleid in Oxford konden er deze zomer niet genoeg over horen van Nienke Venema, directeur bestuurder van Stichting Democratie en Media.

"Allemaal verschrikkelijk intelligente mensen die zich zorgen maken over de toekomst van mediabedrijven. Ons model werd bejubeld als het gouden ei. Ze kenden het niet, dus we zijn blijkbaar nog niet zo succesvol geweest bij het exporteren ervan."

Dat SDM als gevolg van haar historische wortels aandeelhouder is van de Nederlandse kranten van De Persgroep en daarmee de redactionele onafhankelijkheid bewaakt, weten de meeste mediawatchers wel. Aanzienlijk minder bekend zijn de deelnemingen in De Correspondent en in NRC, waarbij die laatste in 2018 een investering voor de korte termijn bleek. De Belgische grootaandeelhouder Mediahuis kocht de aandelen in 2018 terug van SDM en de andere kleine Nederlandse aandeelhouder V-Ventures, de investeringsorganisatie van de Vereniging Veronica.

Hoe moet het nu met de bescherming van de onafhankelijkheid van de NRC-redactie?

Venema: "Mediahuis zocht in 2015 financiële partners die Nederland kenden, ze wilde het niet alleen doen. Wij achten NRC hoog en we voelen ons historisch verbonden met die krant, dus we wilden helpen om deze overname mogelijk te maken en een nieuw huis voor NRC te vinden. Bij deze investering hebben we, anders dan gebruikelijk, geen prioriteitsaandeel bedongen om de identiteit van de krant te beschermen. Dat hoefde ook niet, want die rol wordt bij NRC vervuld door de stichting Lux et Libertas."

Caspar Scholten, lid van de raad van toezicht van SDM: "We hebben drie jaar goed samengewerkt met Mediahuis. Alle afspraken zijn nageleefd en we hoefden ons niet kritisch

op te stellen. Natuurlijk was er enige zorg toen Mediahuis ook de Telegraaf overnam, maar er zijn voldoende waarborgen voor de redactionele onafhankelijkheid. De kranten staan inhoudelijk ook erg ver van elkaar af." Venema: "We zaten aan tafel, we hadden invloed op de benoeming van de president-commissaris en we hebben contacten met de redactieraad, de ondernemingsraad en de stichting Lux et Libertas. We blijven voor die stichting altijd bereikbaar voor overleg, ook nu Mediahuis volgens de eerder gemaakte afspraken onze aandelen weer heeft ingekocht. Het was voor ons in alle opzichten een rendabele investering."

Welke rol speelt SDM momenteel bij De Correspondent en bij plannen om een Engelse variant te beginnen?

Scholten: "Hier hebben we wel een prioriteitsaandeel bedongen zodat de identiteit niet zomaar kan veranderen. Ook hebben we ze kunnen koppelen aan partijen die ze konden helpen, zoals het Media Development Investment Fund in New York. Dit is een voorbeeld van SDM's platformfunctie, waarmee we partijen uit ons netwerk met elkaar verbinden."

Venema: "De lening bij onze oorspronkelijke investering in de Nederlandse Correspondent is al in 2018 afbetaald, een jaar voor het afgesproken moment. Dat hebben we nog nooit meegemaakt. In 2017 kwam hun vraag of we voor de internationale variant opnieuw wilden helpen. De doorslag gaf dat onze eerste investering zo ook internationaal impact zou krijgen." >>

» Scholten: "In Nederland zien we ze de stap nemen van start-up naar scale-up, naar een volwassen organisatie met volwassen problemen. Ook hebben we ze mede vanuit onze raad van toezicht kunnen ondersteunen met de financiële expertise van Judith Brandsma, portefeuillehouder financiën in onze raad van toezicht."

Venema: "Wij willen mogelijk maken en waarborgen dat het blijft wat het belooft te zijn, een onafhankelijk advertentievrij journalistiek medium."

Willen mediabedrijven wel zo'n investeerder met een prioriteitsaandeel?

Venema: "Het moet passen bij het karakter van de journalistieke onderneming om een aandeelhouder te hebben die onafhankelijkheid garandeert." Scholten: "De Correspondent vindt het fijn om deze extra bescherming te hebben, maar zo'n constructie landt niet overal goed."

'Wij gaan niet over de strategische beslissingen van het bestuur, maar we leggen deze kwesties wel op tafel.'

Venema: "We hebben ook wel meegemaakt dat een investering wegens deze voorwaarde van ons niet doorging. We investeren met een journalistiek doel. Winst is niet ons primaire streven, maar het is wel van belang dat de bedrijven gezond zijn zodat we het SDM-vermogen op peil houden en giften aan andere initiatieven kunnen doen."

Welk belang had het prioriteitsaandeel nog in 2018 bij de langstlopende investering, die in De Persgroep Nederland?

Venema: "We konden een nieuwe commissaris voordragen en gezien de samenstelling besloten we een voorkeursbeleid te voeren. Aan het externe wervingsbureau hebben we gevraagd om nadrukkelijk te zoeken naar geschikte vrouwelijke kandidaten."

Scholten: "Iedereen wilde een diversere samenstelling, ook De Persgroep. Maar ook als je voorkeur uitspreekt voor een vrouw zie je vaak dat er vooral mannelijke kandidaten worden aangedragen, zeker als het merendeel van de raad van commissarissen al uit mannen bestaat. We hebben aangetoond dat het mogelijk is om met een aantal geweldige vrouwelijke kandidaten te komen. Uiteindelijk is Annetje Ottow benoemd."

Venema: "Practice what you preach. We financieren 'Stem op een Vrouw' en stimuleerden hier zelf ook dat er een vrouw werd benoemd."

Scholten: "We hebben bij De Persgroep ook aandacht gevraagd voor een klokkenluidersregeling, diversiteit in de breedste zin des woords dus ook culturele achtergronden, en privacyrechten."

Venema: "Bij de overname van de online verzekeringsvergelijker Independer zijn we goed geïnformeerd en dat moest ook, want je stemt als aandeelhouder over zoiets. Met een aantal mensen binnen De Persgroep hebben we toen goed gesproken over de gevolgen voor het databeleid en de privacy van gebruikers. Het is belangrijk dat er niet een profiel ontstaat van de artikelen die iemand leest en dat die informatie verkocht wordt."

Scholten: "Of dat het wordt doorberekend in je verzekeringspremie. Dat is iets waar Google enorm mee bezig is."

Venema: "Op het moment dat zo'n overname aan de orde is, vragen wij het gesprek aan. Het is niet zo dat zij vanzelf met ons over privacy komen praten. De antwoorden waren naar tevredenheid, namelijk dat de anonimiteit gewaarborgd wordt."

Scholten: "En dat alles binnen het raam-

werk van de wet gebeurt. Met een plusje, want de wetgeving loopt alweer achter. Het is overigens begrijpelijk dat De Persgroep interesse heeft voor data aangezien Google en Facebook daar volop mee bezig zijn."

Venema: "Het is een manier voor De Persgroep om weerstand te bieden."

Scholten: "Zo'n investering staat natuurlijk wel ver af van de reden waarom wij in het journalistieke bedrijf investeren."

Venema: "Tegelijkertijd moeten we niet naïef zijn en zien dat de journalistieke economie onder druk staat en dat een bedrijf als De Persgroep stappen moet zetten."

Scholten: "Je kunt overwegen datagebruik te maximaliseren, maar je kunt ook redeneren dat je klanten juist hechten aan waarborgen van hun privacy en daarom juist deze titels kiezen. Wij gaan niet over de strategische beslissingen van het bestuur, maar we leggen deze kwesties wel op tafel." »

» **SDM wordt wel gezien als deel van de 'linkse kerk'. Hoe is het om op basis van die ideologie van eerlijk delen, rechtvaardige samenleving, diversiteit, als aandeelhouder te functioneren?** Venema: "Ik zou ons eerder progressief noemen dan links, maar we zijn in sommige opzichten een vreemde eend in de bijt als aandeelhouder. Ik denk dat De Persgroep weleens met de ogen rolt."

Scholten: "Zo benoemen we steeds kritisch de positie van freelancers binnen De Persgroep. We stellen onderwerpen aan de orde die relevant zijn vanuit onze fondsen, de 2,5 miljoen geefgeld die we per jaar uitgeven. Het is een natuurlijke stap om die ook te markeren in ons aandeelhouderschap."

Venema: "Ik ben het als ideologisch gedreven vrouw gewend niet de populairste op feestjes te zijn, maar dit aandeelhouderschap voelt goed. Onze democratische rechtsstaat heeft een gezonde journalistiek nodig en De Persgroep levert dat in heel veel opzichten. Daar binnen mogen lopen en dat kritisch mogen bevragen, dat zou overal zo moeten zijn." Scholten: "We hebben met regelmaat stevige discussies."

'Ik ben het als ideologisch gedreven vrouw gewend niet de populairste op feestjes te zijn'

Venema: "Maar ik denk dat ze het ook wel waarderen. In zo'n discussie over freelancers zijn we geen partij, maar we vragen er wel naar omdat dit ook speelt bij onze andere activiteiten."

Heeft SDM een speciaal stoeltje op zo'n aandeelhoudersvergadering? Venema: "Het prioriteitsaandeel geeft ons een andere positie dan de andere stichtingen."

Scholten: "Die staan dicht bij de titels, hebben gesprekken met de hoofdredacties en de redactieraad, dat doen wij allemaal niet. Wij kijken meer naar het geheel."

Venema: "We houden ze in zekere zin scherp, al werken er genoeg mensen die dat zelf ook doen."

Hoe onafhankelijk is de Nederlandse journalistiek? Venema: "In de cursus mediabeleid die ik deze zomer volgde in Oxford kwam eigenaarschap steeds ter sprake als vorm van invloed op de journalistiek. In Nederland hebben we het daar nooit over, want wij hebben dat stichtingenmodel. We zien tegelijkertijd in Hongarije en Polen hoe belangrijk onafhankelijkheid is. In Polen probeerde de regering aandelen over te nemen in mediabedrijf Agora. Gelukkig kon het Media Development Investment Fund ze net voor zijn zodat de onafhankelijkheid gewaarborgd bleef. Veel Nederlandse journalisten realiseren zich niet dat eigenaarschap een rol speelt op een ideologisch slagveld. Natuurlijk hebben ideologisch gedreven eigenaren als Murdoch en de gebroeders Koch invloed op de kwaliteit van de journalistiek. Ze willen in handen hebben welke informatie een samenleving tot zich neemt."

Scholten: "Dat is een directe bedreiging voor een sterke democratie."

Venema: "Daar moeten we ons niet pas zorgen over maken als het in ons land ook mis dreigt te gaan. Daarom dragen we onze constructie met het prioriteitsaandeel uit."

Heeft SDM dan overwogen het ANP over te nemen, als nieuwsorganisatie die een prioriteitsaandeel zou kunnen gebruiken? Venema: "We zijn geconsulteerd, maar de vraag is wat wij daar hadden kunnen betekenen. Er waren geluiden alle krantenbedrijven gedeeld eigenaar te maken, daar hadden we ons mogelijk wel bij aangesloten. Het zou niet verstandig zijn SDM de enige eigenaar te maken. Daar zijn we niet voor toegerust."

Heeft SDM nog andere investeringsplannen in Nederlandse media? Venema: "We zien zowel de economische voordelen van schaalgrootte als de bedreiging van persconcentratie. Vanwege de veranderde markt voor abonnees en advertenties moeten journalistieke bedrijven met andere oplossingen komen om hun bedrijfsvoering gezond te houden. Dat kan door schaalvergroting, maar je kunt niet zonder zorgen naar persconcentratie kijken. Al hebben wij ondanks de concentratie van eigenaarschap een mooi pluriform medialandschap. Als SDM bieden we tegenkracht door de investering in De Correspondent en we staan open voor meer."

'Veel Nederlandse journalisten realiseren zich niet dat eigenaarschap een rol speelt op een ideologisch slagveld'

Scholten: "Anders dan in Hongarije kunnen wij investeren in nieuwe initiatieven. De bestaande partijen zitten daar niet op te wachten."

Venema: "Je kunt ze niet kwalijk nemen dat ze niet in hun eigen concurrent investeren. Daar ligt een rol voor ons, ook via het geefgeld aan goede journalistieke projecten zoals het Platform Authentieke Journalistiek dat met Follow The Money aan de Shell Papers werkt. Daar zijn we heel trots op, dat we dat op die manier kunnen doen. Het mooiste zou zijn als er een aantal rendabele initiatieven bij komen, mogelijk ook met een regionale focus. Marktwerving moet niet alleen de kwaliteit van de informatievoorziening bepalen. Ook als lezers in de regio niet kunnen of willen betalen voor dagelijks nieuws, blijft de vraag naar informatie op het moment dat er iets aan de hand is. Het is een te groot risico om dat alleen aan de markt over te laten." ■

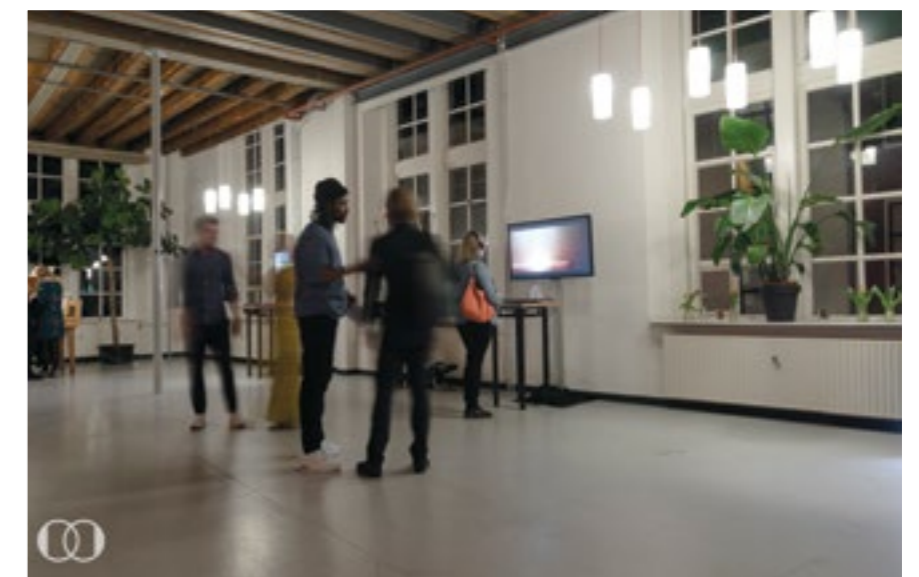
6 april 2018

SDM meet-up

Wat verbindt een antiracisme-activist, een onderzoeksjournalist en een mensenrechtenadvocaat? Wat hebben een burgerrechten-lobbyist, een theatermaker en een privacy-ngo met elkaar gemeen? En wat delen zij weer met jou?

Deze vragen gingen vooraf aan de eerste SDM meet-up, die op 6 april werd georganiseerd in het Compagnietheater in Amsterdam. Alle deelnemers zetten zich op bijzondere wijze in voor een sterke, inclusieve democratische rechtsstaat en een goed geïnformeerd publiek debat. Kennismaking met elkaar en elkaars werk stond centraal. Om deze inspirerende middag gepast af te sluiten, was woordkunstenaar Atta de Tolk gevraagd om zijn impressies van de dag in woorden te gieten. De rapsamenvatting op pagina 22, is daarvan het resultaat.

In de avond volgde een inhoudelijk programma voor alle deelnemers, partners en andere genodigden. Onder moderatie van Aldith Hunkar werd een podium geboden aan mensen die van SDM financiering ontvingen voor hun project of organisatie, zoals Devika Partiman van Stem op een Vrouw, Koen Kluessien van Airwars en Mitchell Esajas van The Black Archives. Ook werd in interactieve sessies het spanningsveld en de mogelijke overlap tussen journalistiek en activisme besproken met bijbehorende pitches van Clarice Gargard en Jesse Frederik. De foto's geven een indruk van zowel de meet-up als het avondprogramma. ■

Rapsamenvatting SDM meet-up - Atta de Tolk

Bij binnenkomst zag ik al direct het belang van de ontmoeting
 Want zoveel parels bij elkaar geeft elk bezorgd hart voldoening
 Het smoelenboek deed me een beetje denken aan een Hall of Fame
 Hallo Wereld, wij zijn er en we zijn niet alleen

SDM heeft met deze ontmoeting een kans verkend
 Het resultaat is iets dat me bijna aan het dansen brengt
 Een koor dat zich laat horen, iedereen een andere stem
 Normaal gesproken vindt iedereen verandering eng

Technologische en maatschappelijke ontwikkelingen ondermijnen
 soms de rechtsstaat
 Maar hier is een verzameling mensen die dát niet uit de weg gaat

Activisten, Juristen, Journalisten
 Die zich niet snel door fake nieuws vergissen
 Maar weten hoe ze de rommel uit de netten vissen
 Pioniers uit het Publiek, Piekende Puristen
 Die terecht roepen waar we ons op moeten richten
 Mensen die in grauwe tijden harten weten te verlichten
 Die met een natuurlijke onschuld een grote kloof dichten
 Waardoor ze zichzelf automatisch tot verantwoordelijkheid verplichten

Laat je horen, zo krijgen mensen een band met je stem
 Dat noemen ze verantwoordelijkheid nemen voor je talent
 Al doe je het met een film, gedrukt papier of een lekkende pen
 Show botterikken met borden voor de kop hoe scherp je bent

Je maakt wat je denkt maar wat je denkt is gevormd
 Denk daar maar eens over na, de impact is enorm
 Zelfs de kleinste glaasjes water kunnen zorgen voor een storm
 Ik zie hoop in je ogen, dwars door die doorn
 Die doorn zit aan de stengel van de roos die bloeit,
 zolang je je in je story met de wereld bemoeit

Kernkracht, het woord waar deze dag me weer op bracht
 Die intellectuele kracht brengt misschien wat macht
 Jouw volgende stap is een hele klim op de trap
 Snap die stap brengt je op een next level
 Zolang je maar niet settelt uit angst voor een battle

Als je het verbeteren van de wereld niet te moeilijk maakt
 Dan hou je je dus bezig met "De Goede Zaak"
 De oplossing is makkelijk als je het doel niet uit het oog verliest
 Of de solution is IZI als je de ALT CONTROLE niet DELETE
 Het Nieuwe Kiezen, als je eens kiest voor jezelf
 Door samen te delen zie je dat het helpt

Zie je... een held die niet staat in het veld zet zichzelf buitenspel
 Dus als je vraagt of samenspel telt
 Wel degelijk, degelijk wel het is je vandaag verteld
 Stel dat ze zeggen:

Je hebt impact of je kunt inpakken
 Dat soort grapjes, niet intrappen!
 Laat je focus nooit inkakken
 Dan trekken ze je leeg als pinpassen

Kom in contact met je Kompas
 Er is niets dat jou nog ontkracht
 We kunnen de werkelijkheid vormgeven
 Is dat onze gezamenlijke opdracht?
 De kracht van beeldvorming mag niet meer worden onderschat
 Wat is de reden dat het lot je vandaag hierheen bracht?

Je bent hier om iemand te ontmoeten
 Jullie komen allemaal als geroepen
 Als je samen op pad gaat
 Hoef je minder hard te zwoegen en zelfs te zoeken »

» **Vreemden worden vrienden met dezelfde bestemming**
Ik denk: Het is een geschenk, Herkenning is erkenning
Als je een zaadje plant groeit dat tot een concrete planning
Crème de la crème kennelijk zit er een kern in

Heb je soms het gevoel dat iets je blokt?
Grass roots, het is altijd groener in een andere coffeeshop
Als je verder kijkt dan lijkt het misschien een complot
Maar komt dat schot! schat, dan is dit je lot!

Banden die niet verloren gaan zijn banden van een team
Zorg dat je kids kunnen rappen:
“It was all a dream
I used to read SDM Magazines
Waar de waarheid de aandacht krijgt die het verdient”

Soms krijgt zelfs een stokoude industrie een goddelijk sein
Ook een all black cast kan Marvelous zijn
Of jij nou een black Panther bent of een witte tijger
Je zult je doelen bereiken als je erin durft te bijten

Moslim, vluchteling, ik ben beide
Maar ik ben blij dat mijn kunst me uit alle hokjes kan bevrijden
Ik geef je een boodschap mee: raak deze nooit meer kwijt
Er is geen vrucht die beter is gerijpt dan een brug die begrijpt
Hoeveel mensen hun bestemming dankzij die brug hebben bereikt
Even voorstellen, die bruggen zijn wij
Architecten, Regisseurs en Producenten van de Nieuwe Tijd!

@Attadetolk ■

24

Beeld **Henk Rougoor**

Column Maartje Eigeman - De kracht van samenkomst

“This is what feminism looks like!”

De woorden zullen nog weken na de Women's March door mijn hoofd gonzen. Ik loop mee met de vrouwen van S.P.E.A.K.. Het is de eerste keer dat deze groep moslimvrouwen als collectief van zich laat horen. Iedereen om ons heen marcheert, roept leuzen na van de frontvrouwen met megafoon. “Ik ben niet jouw strijd-toneel!” Ik zie mensen om me heen lachen, genieten van de sfeer en elkaar, aan de praat raken. We deinen mee op elkaars aanwezigheid. Samen sterker. In aantallen is de mars niet enorm, maar de diversiteit van de mensen die meelopen en de kracht die daarvan uitgaat is groot. S.P.E.A.K. maakt direct een vliegende start.

Een jaar eerder was ik bij de eerste strategiemeeting van S.P.E.A.K. Met zo'n 30 vrouwen onderzochten ze wat ze nog meer konden doen om het eenzijdige beeld van moslimvrouwen te doorbreken. Nog een jaar eerder sprak ik enkelen van hen op een expertbijeenkomst die we zelf mede hadden georganiseerd, na een uitspraak van het Europese Hof over hoofddoekverboden op het werk.

De lancering van S.P.E.A.K. heeft een lange aanloop gehad. We hebben veel gesprekken gevoerd over hoe we hen het beste konden ondersteunen in deze zoektocht. Het kost tijd en aandacht om iets op te bouwen dat sterk staat, gesteund wordt en ergens over gaat. En juist voor dat belangrijke proces is te weinig ruimte. De druk is hoog, en het afbreukrisico enorm.

Er is weinig ruimte om een strategie uit te werken, om onverwachte partners op te zoeken, om elkaars verhalen te horen, om bij te komen. Er is veel te doen, veel te winnen, en weinig tijd.

We zien deze druk en voelen die zelf ook. Als fonds bieden we geld, maar experimenteren we ook met andere manieren van steun om deze ruimte te creëren. Dat is een zoektocht. Een spannende zoektocht soms, want we willen geen werk overnemen van anderen. Wel soms het initiatief nemen, maar niet het voortouw.

We zijn dus aan het zoeken hoe dat eigenlijk moet, echt samen ergens voor vechten.

– **Maartje Eigeman** is programmanager bij SDM en overziet het programma tegen moslimdiscriminatie (zie pagina 36). Daarnaast ontwikkelt zij momenteel het aanbod van SDM voor capaciteitsversterking. In haar column vertelt zij meer over hoe SDM aan het experimenteren is met nieuwe vormen van ondersteuning.

Een van onze experimenten van 2018 was onze eerste SDM Meet-up. Voor het eerst brachten we de mensen die we ondersteunen samen. Belangrijk, want in de dagelijkse strijd kan het voelen alsof je alleen bent, of met de paar mensen die aan jouw kant staan. Maar wij zien juist vele mensen strijden voor hetzelfde wereldbeeld. Mensen die hun vinger op de zere plek kunnen leggen. Mensen die dit haarscherp verwoorden of in beeld brengen. Mensen die een aantrekkingskracht hebben op anderen. De samenkomst van die mensen, als daar even de tijd voor is, kan genoeg zijn om een eerste stap te zetten. En vanuit die eerste stap – een volgende.

Dat lukte tijdens de Meetup. De diversiteit was enorm, en daarmee de thema's, strategieën, ervaringen en netwerken.

Dat maakt het soms lastig om elkaar te vinden. Maar toch was het juist deze rijkdom in de zaal die velen inspireerden. Wetende dat we met velen zijn.

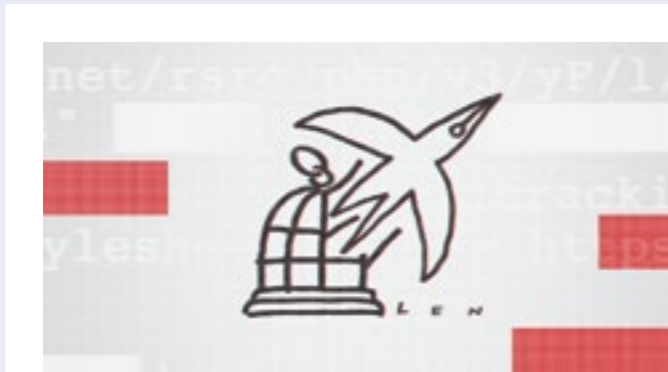
Een deelnemer mailde hierover: “We bespraken dat we beiden, voor het eerst in lange tijd, voor het eerst sinds Brexit en Trump, het idee hebben dat we met elkaar de wereld kunnen veranderen. Hoe te gek is dat?!” Dat is te gek. ■

25

Beeld **Anne van Zantwijk**

fundamentele rechten en vrijheden

Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid

FESTIVAL VAN HET VRIJE WOORD

Wat: Het *Festival van het Vrije Woord* vond traditiegetrouw plaats op 3 mei, de *Internationale Dag van de Persvrijheid*. Het festival stond dit jaar in het teken van persvrijheid in het digitale tijdperk. Kenmerkend voor het programma was de aandacht voor de rol van nepnieuws, desinformatie of de stroom aan niet of onjuist onderbouwde opinies, met name via sociale media. beeldengeluid.nl

Hoe: In het digitale tijdperk worden nieuwsberichten continu en razendsnel verspreid. Nepnieuws en desinformatie zorgen voor verwarring en debat. Overheden, onderwijs en de journalistiek proberen er vat op te krijgen. Dit gaat moeizaam. Zo kwam de EU-waakhond voor nepnieuws onder vuur te liggen omdat het ten onrechte berichten op haar site kwalificeerde als fake. Wordt met dit soort maatregelen het beoogde doel bereikt of perken ze de persvrijheid en vrijheid van meningsuiting in? Deze vragen stonden centraal in de workshops, panels en debatten met onder andere Jeroen Wollaars (NOS) en Eric Smit (Follow the Money), en in de Persvrijheidslezing door Franklin Foer.

Waarom gesteund: "Hoewel persvrijheid een fundamenteel recht is dat in Nederland goed gewaarborgd lijkt, blijkt uit het onderzoek *Bedreigingen van Nederlandse journalisten dat dit niet vanzelfsprekend is. Stichting Democratie en Media vindt het van belang dat er continu kritisch gekeken wordt naar de huidige stand van zaken. Dit festival reflecteert op persvrijheid over de hele wereld, en ook altijd op de Nederlandse context. Het wordt georganiseerd vanuit een coalitie van belangrijke spelers in het Nederlandse journalistieke landschap, die jaarlijks aandacht vraagt voor persvrijheid middels dit evenement.*"

– Willem Lenders, programmamedewerker

Saar Slegers

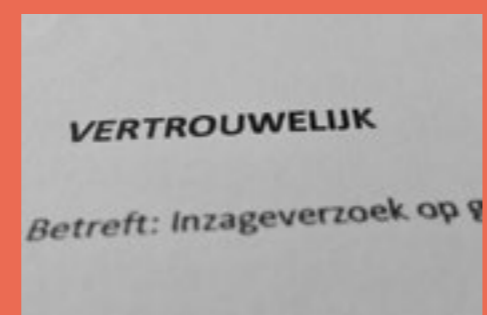
BADMEESTER, WAT WEET U VAN MIJ?

Wat: In de radiodocumentaire *Badmeester, wat weet u van mij?* onderzoekt radiomaker Saar Slegers het functioneren van het recht op inzage in persoonsgegevens in aanloop naar de invoering van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Ondanks het feit dat dit recht al sinds 2001 verankerd is in de Wet Bescherming Persoonsgegevens, blijkt dat organisaties vaak geen idee hebben over welke persoonsgegevens ze allemaal beschikken en wat ze aan moeten met verzoeken om inzage, terwijl ze vanaf 2018 wel flink beboet kunnen worden wanneer ze niet aan de AVG voldoen. saarslegers.nl

Hoe: Voor de radiodocumentaire vroeg Slegers inzage in haar persoonsgegevens bij organisaties waar ze in het dagelijks leven mee te maken heeft. Welke conclusies trekt de online krant op basis van haar leesgedrag? Welke gegevens heeft de datingsite, waar ze jaren geleden lid van was, over haar bewaard? En welke informatie is er terug te vinden in de systemen van het zwembad om de hoek?

Waarom gesteund: "De radiodocumentaire van Saar Slegers greep het momentum aan van de invoering van de (Europese) Algemene Verordening Gegevensbescherming om problemen bij de praktische uitvoering van het recht op inzage te agenderen. De AVG zorgt voor een versterking en uitbreiding van privacyrechten van burgers en legt meer verantwoordelijkheid voor de bescherming daarvan bij bedrijven en organisaties. Doordat de wetgeving in de praktijk echter nog weinig is getoetst, zijn de effecten ervan nog niet inzichtelijk. Organisaties zijn daardoor vaak op hun eigen inzicht aangewezen wanneer er een inzageverzoek wordt ingediend. Dit project bevraagt vanuit het persoonlijke perspectief van de maker waar organisaties tegenaan lopen en hoe het komt dat het recht op inzage zo slecht functioneert." – Nadja Groot, programmamanager

– Nadja Groot, programmamanager

Bits of Freedom

DIY VOOR DIGITALE RECHTEN

Wat: Het recht op privacy en communicatievrijheid is voorwaardelijk voor de garantie van andere fundamentele rechten, zoals de vrijheid van meningsuiting en het recht op gelijke behandeling. Steeds meer mensen en organisaties willen zich inzetten om bewustwording en kennis over privacy-gerelateerde onderwerpen te vergroten. Met het project *DIY voor digitale rechten* biedt Bits of Freedom deze mensen en organisaties praktische handvatten om dat te doen. bitsoffreedom.nl

Hoe: Bits of Freedom ontwikkelt en onderhoudt toegankelijke workshop- en eventmaterialen die de organisatie beschikbaar stelt voor individuen en organisaties. Deze kunnen daarmee gemakkelijk activiteiten organiseren voor hun achterban. De materialen van Bits of Freedom gaan in op uiteenlopende inhoudelijke thema's, zijn rijk en divers in handelingsperspectieven, en sluiten aan bij de actualiteit. Hiermee investeert Bits of Freedom in de groei van het netwerk van mensen en organisaties die kennis van zaken hebben, evenals handvatten om zich in te zetten voor een robuuster digitaal landschap.

Waarom gesteund: "Het bewustzijn onder Nederlandse burgers over de (beperking van) rechten in een digitale omgeving wordt steeds groter. De expertise van Bits of Freedom en de gemeenschap die haar werk ondersteunt, biedt kansen om deze trend verder te versterken. Dit project speelt in op de potentie van een goed geïnformeerde achterban en maakt gebruik van de kracht van Bits of Freedom, door ogenschijnlijk complexe vraagstukken te vertalen naar behapbare informatie voor het brede publiek." – Willem Lenders, programmamedewerker

De Transketeers

ZEEPAPAARDJES

Wat: De podcast *Zeepapaardjes* geeft luisteraars een intieme inkijk in de reis van transgender mannen Bart en Jonah naar vaderschap. Jonah gaat als transman zijn eigen kind dragen en dat brengt de nodige ingewikkeldheden met zich mee. Hij is zijn medische transitieproces al jaren aan het uitstellen omdat hij graag zijn eigen kind wil krijgen. Daarnaast krijgen zowel Bart als Jonah te maken met reacties van onbegrip van zowel medici als familie. transketeers.com

Hoe: *Zeepapaardjes* geeft een eerlijk en open beeld van Bart en Jonah's zoektocht, met triomfmomenten en worstelingen, in de ontwikkeling naar vaderschap. Op deze manier hopen De Transketeers bij te dragen aan begripsvorming en begripsverbreding. Ze proberen antwoorden te vinden op de vragen: Hoe bewandel je een ongebaand pad? Wat betekent het om ouder te worden? Kan ik deze verantwoordelijkheid aan?

Waarom gesteund: "Tot 2013 was het voor Nederlandse transgender personen nog verplicht zich te steriliseren om legaal hun geslacht te laten wijzigen. De verhalen over trans-zijn die je hoort en ziet, gaan daarnaast maar zelden over transouderschap. Deze podcast doorbreekt het normatieve beeld dat er bestaat over ouder-zijn. Het biedt een positief toekomstbeeld voor transgender Nederlanders die tot voor kort nog wettelijk en fysiek werden beperkt in de realisatie van hun ouderschapswens." – Willem Lenders, programmamedewerker

Interview Tamar de Waal - Stichting Civic

Naar een inburgeringsbeleid gebaseerd op feiten en onderzoek

Stichting Civic maakt zich hard voor een beter inburgeringsbeleid gebaseerd op wetenschappelijke kennis. De stichting is opgericht door Tamar de Waal.

De Waal promoveerde in 2017 aan de Universiteit van Amsterdam op het onderwerp Inburgering in EU-landen. Zij voelde urgentie om de bevindingen uit haar proefschrift in de zetten voor verbetering van de praktijk.

De Waal: "Stichting Civic brengt knelpunten en best practices van het inburgeringsbeleid in kaart, vergroot de politieke en publieke bewustwording hierover en doet beleidssuggesties ter verbetering van de inburgering. Daarnaast hebben we de ambitie om advocaten en inburgeraars te ondersteunen met juridische kennis rondom inburgering."

Volgens De Waal is het Nederlandse inburgeringsbeleid geen succesverhaal gebleken. "Elke dag lezen we in de krant dat nieuwkomers kampen met taalachterstanden, dat zij worden geconfronteerd met schulden en boetes, en relatief vaak en langdurig in de bijstand terechtkomen. We komen er steeds meer achter dat de zelfredzaamheid van nieuwkomers, zeker sinds 2013, wordt overschat. Dat er malafide taalbureaus zijn op de private inburgeringsmarkt. Dat er gebrek is aan transparantie met betrekking tot examinering. En dat onderdelen van het inburgeringsbeleid op gespannen voet staan met het Europees recht."

Inburgeringsbeleid heeft contra-productieve effecten

De Waal concludeert dat in wetgeving en beleid over inburgering geen rekening wordt gehouden met wetenschappelijke inzichten of ervaringen uit de praktijk. "Dat beeld wordt bevestigd door de Algemene Rekenkamer. Deze wijst

'Het Verwey-Jonker Instituut stelt zelfs dat het inburgeringsbeleid de integratie in de weg staat'

op het feit dat de keuze voor de private inburgeringsmarkt in 2013 'niet onderbouwd' was en 'onvoldoende werkt in de praktijk'. Het Verwey-Jonker Instituut stelt zelfs dat het inburgeringsbeleid de integratie in de weg staat. De Nationale Ombudsman schrijft dat de overheid regels vooropstelt, in plaats van wat de inburgeraar nodig heeft. Deze rapporten zijn in lijn met de bevindingen uit mijn proefschrift, waaruit blijkt dat het Nederlandse inburgeringsbeleid contraproductieve effecten heeft."

Onderzoek, feiten en ervaringen

Stichting Civic pleit voor een inburgeringsbeleid dat is gebaseerd op feiten, ervaringen uit de praktijk, en zorgvuldig sociaalwetenschappelijk en juridisch onderzoek. Dit inburgeringsbeleid moet uiteraard passen binnen de kaders van onze democratische rechtsstaat. Deze doelstelling wordt breed gedragen onder inburgeraars, politici, ambtenaren, docenten, wetenschappers en andere betrokkenen. De Waal: "Toen we in het NRC Handelsblad de opiniebijdrage *Stop eens met feitenvrij inburgeringsbeleid* publiceerden, hadden zich al snel »

Tamar de Waal...

...informeert: Er vallen momenteel nog ongeveer 70.000 inburgeraars onder het oude systeem. Tot 2020 zullen zich nog duizenden inburgeraars bij deze groep aansluiten. Het lijkt erop dat de komende jaren ongeveer de helft van deze inburgeraars niet aan de inburgeringsplicht gaan voldoen. Door de gebrekkige opzet van het inburgeringsbeleid, maar ook door hun verschillende opleidingsniveaus en eventuele trauma's. Het stellen van dezelfde eisen aan alle inburgeraars pakt slecht uit: het is geen homogene groep. Toch wordt er voor de huidige inburgeraars niet veel meer gedaan: zij moeten vooral doorakkeren in een systeem dat niet werkt. De inburgeraars tussen 2013-2020 verdienen dus meer steun en coulance. Het is tijd dat we echt gaan nadenken over of we vanaf 2020 niet weer dezelfde fouten gaan maken als in het verleden."

...wordt geïnspireerd door: "De leden van ons comité van aanbeveling: prof. Tom Barkhuysen (hoogleraar Staats- en bestuursrecht in Leiden en advocaat-partner bij Stibbe Amsterdam), prof. Alex Geert Castermans (wetenschappelijk directeur en hoogleraar Burgerlijk recht in Leiden), prof. Halleh Ghorashi (hoogleraar Diversiteit en Integratie aan de VU Amsterdam), en Domenica Ghidai Biidu (Lid van het College voor de Rechten van de Mens). Dit zijn personen die oog hebben voor maatschappelijke uitdagingen, positief met ons meedenken en die een zeer hoge professionele standaard hebben."

...activeert: "Je kan drie dingen doen:
1 Volg ons op social media (facebook.com/stichtingcivic; twitter.com/stichtingcivic);
2 Mail je ervaringen met inburgering naar info@stichtingcivic.nl;
3 Steun ons door je per e-mail aan te melden als vrijwilliger of door een bijdrage te doen."

» meer dan 250 sympathisanten gemeld bij de stichting. Velen van hen stuurden persoonlijke, vaak schrijnende, verhalen mee."

Het belang van wetenschappelijk onderzoek voor het hooghouden van de kwaliteit van de rechtsstaat is volgens De Waal groot: "In een rechtsstaat verwachten we van overheden dat zij zorgvuldig te werk gaan. Kennis over feiten en omstandigheden zijn belangrijk, zeker in het geval dat burgers of statushouders nadelig worden getroffen door middel van bestuurlijke boetes. Bijvoorbeeld voor het niet op tijd voldoen aan de inburgeringsplicht. Een boete moet namelijk wel opgelegd worden aan iemand die verwijtbaar heeft gehandeld. Vorig jaar was er een uitspraak van de hoogste bestuursrechter over een vrouw die de examens te laat haalde, omdat ze eerst op een wachtlijst werd gezet. De rechter zette een streep door de boete van de Dienst Uitvoering Onderwijs (DUO). Volgens advocaat Jeremy Bierbach was tussen de regels van de uitspraak door felle kritiek te lezen op het feit dat inburgeraars aan hun lot worden overgelaten."

Taken van een wetenschapper

Als wetenschapper heeft De Waal drie kerntaken: onderwijzen, onderzoeken en valoriseren. "Mijn werk binnen Stichting Civic zie ik als een vorm van valorisatie: het delen van kennis met de maatschappij, door een brug te vormen tussen wetenschap en de beleidspraktijk. Bovendien ben ik als jurist opgeleid om kritisch te staan tegenover overheidsoptreden als dit in strijd is met algemene beginselen van behoorlijk bestuur of fundamentele rechten."

De brug tussen wetenschap en beleidspraktijk is belangrijk bij beleidsvorming. "Tijdens het Impactfestival van de Vereniging van Universiteiten in 2017 pleitte Anita Vegter namens het ministerie van Justitie en Veiligheid om wetenschappers veel eerder bij beleidsvorming te betrekken. Wetenschappers kunnen volgens haar een actieve rol hebben als kennisbron en ingezet worden bij de vorming van nieuw beleid. Deze oproep ondersteun ik van harte. Het zou mooi zijn als alle ministeries de oproep van Vegter volgen. Het evalueren van beleid en wetgeving is namelijk niet verplicht. Als het gebeurt, worden onderzoeksbureaus en wetenschappers vaak pas achteraf ingeschakeld voor het evalueren van beleid. Dat is zonde, want vaak blijkt er vooraf al veel kennis te liggen die niet wordt opgepakt."

Maatschappelijk debat Naast de rol van wetenschappelijk onderzoek bij beleidsvorming, kan onderzoek ook de kwaliteit van het maatschappelijk debat verhogen. Volgens De Waal hebben wetenschappers de verantwoordelijkheid om desinformatie te bestrijden. "Het maatschappelijk debat is een essentieel onderdeel van onze democratie. De vrijheid van meningsuiting en de academische vrijheid zijn daarin een groot goed, omdat

we in het liberaal model ervan uitgaan dat de beste ideeën in een vrije en transparante omgeving naar boven drijven. Verkeerde informatie, of deze nu afkomstig is van burgers of de overheid, kan worden weersproken met feiten.

Momenteel is er veel aandacht voor de toegenomen vertroebeling van informatiestromen, waarbij zelfs verkiezingsuitslagen worden toegeschreven aan de invloed van desinformatie. Dat opent niet alleen een discussie over de rol van informatieplatformen zoals Facebook en Twitter, maar ook over de verantwoordelijkheid van wetenschappers om desinformatie in het eigen vakgebied te bestrijden. Die moeten daartoe wel in staat worden gesteld, en er ook daadwerkelijk voor worden beloond. Nu volgt waardering in de wetenschap vooral uit academische publicaties."

Inburgeringsdebat "Anders dan in het immigratiedebat, gaat het rondom het inburgeringsdebat niet zozeer om bestrijding van desinformatie. Het debat wordt voornamelijk verkeerd gevoerd. Inburgeringsdebatten gaan steeds over wie zou moeten worden toegelaten »

'Tussen de regels van de uitspraak door was felle kritiek te lezen op het feit dat inburgeraars aan hun lot worden overgelaten'

Samen vechten voor onze digitale rechten: voorbij diversiteit & inclusie

Er gaat geen dag voorbij zonder dat er in de digitale omgeving geprobeerd wordt de naleving van onze fundamentele rechten te ondermijnen. Gegevenslekken, niet-geautoriseerde tracking van gebruikersgedrag, desinformatie en bevooroordeelde algoritmes zijn vrijwel dagelijks in het nieuws. Tegelijkertijd stimuleren wetgeving tegen 'haatzaaiende taal' en maatregelen tegen terrorisme techbedrijven om online uitingen van gebruikers te censureren.

Door de snelheid waarmee technologische ontwikkelingen plaatsvinden, worstelen wetgeving en beleid vaak om deze bij te benen. In deze context gaan organisaties en individuen die zich richten op het beschermen van onze rechten in de digitale omgeving vaak reactief te werk. De vraag is dan ook: Hoe kunnen we die digitale dreigingen voorblijven, die zich mogelijk pas over vijf of tien jaar voordoen?

Deze vraag stond centraal in de workshop 'Future-proofing our digital rights' die het Digital Freedom Fund organiseerde in september 2018: een tweedaagse bijeenkomst met digitale rechten-advocaten en -activisten vanuit heel Europa.

We identificeerden positieve toekomstscenario's, waarin de potentie van technologie wordt aangewend om bijvoorbeeld klimaatverandering te beperken of meer vrije tijd te genereren. Terwijl we een toekomstbestendige Universele Verklaring van Digitale Rechten uitdachten, kwamen we tot de gedeelde conclusie dat onze huidige mensenrechtenkaders eigenlijk stevige handvatten

bieden om om te gaan met opkomende dreigingen – zelfs na 70 jaar. We bespraken of we de bestaande interpretatie van die rechten moeten verbreden of zelfs nieuwe rechten moeten definiëren. Moet er bijvoorbeeld een recht zijn om jezelf los te koppelen van de digitale omgeving, waardoor we kunnen kiezen offline te zijn of er niet van ons geëist kan worden een digitaal ID te hebben om toegang te krijgen tot basale overheidsdiensten?

Een veel voorkomende misvatting is dat technologie neutraal is, terwijl elk stuk hardware en elk stukje code talloze keuzes weerspiegelt. Wanneer de ontwerpers die hardware of code ontwikkelen overwegend witte, gepri- vilegieerde mannen zijn en de datasets die zij gebruiken worden verzameld in een samenleving met diepgewortelde ongelijke machtsverhoudingen, lopen we het risico deze te vergroten.

Een cruciaal onderdeel om verzet te kunnen bieden tegen dergelijke ontwikkelingen, is het hebben van een waakhond die in staat is diegenen te representeren die het grootste risico lopen om de negatieve impact van technologie op mensenrechten ervaren. Het maatschappelijk middenveld dat zich bezighoudt met digitale rechten in Europa is daartoe momenteel niet toereikend: het bestaat uit een meerderheid van gepri- vilegieerde groepen en heeft een probleem dat sterk overeenkomt met het gebrek aan diversiteit in de samenstelling van Silicon Valley.

Dit moet dringend veranderen. Gesprekken óver diversiteit en inclusie versterken het idee dat de huidige samenstelling van het veld valide is en dat 'de anderen' binnengehaald moeten worden. In plaats daarvan moeten we

de focus leggen op het dekoloniseren van het digitale rechten landschap. Alleen met een sterk, gedreven en veerkrachtig landschap dat de vele variaties van identiteit, cultuur en psychische en fysieke mogelijkheden vertegenwoordigd, kunnen we daadwerkelijk vooruitgang boeken richting gelijkheid en rechtvaardigheid – zowel in de digitale context, als daarbuiten. ■

– digitalfreedomfund.org

» tot Nederland, of zou moeten mogen blijven. Terwijl inburgeraars al sterke verblijfsrechten hebben en deze in de praktijk nauwelijks kunnen verliezen. Het gaat ons dus veel meer om het verbeteren van het beleid (en de eisen) op een manier waarop zowel de nieuwkomers als de maatschappij er het meeste aan hebben."

Erkenning De roep van Stichting Civic om evidence-based inburgeringsbeleid heeft de politiek snel bereikt. De Waal: "Minister Koolmees heeft erkend dat het huidige beleid een chaos is en dat een wetenschappelijke aanpak vereist is. Hij juicht de doelstellingen van Stichting Civic toe (Algemeen Overleg Tweede Kamer, 7 februari 2019). Tijdens een gesprek tussen minister Koolmees en mij op het D66 Congres gaf hij ook aan dat de wetenschappelijke input die is gevraagd bij de veranderingsopgave voor inburgering, gebaseerd is op onze oproep tot wetenschappelijk beleid."

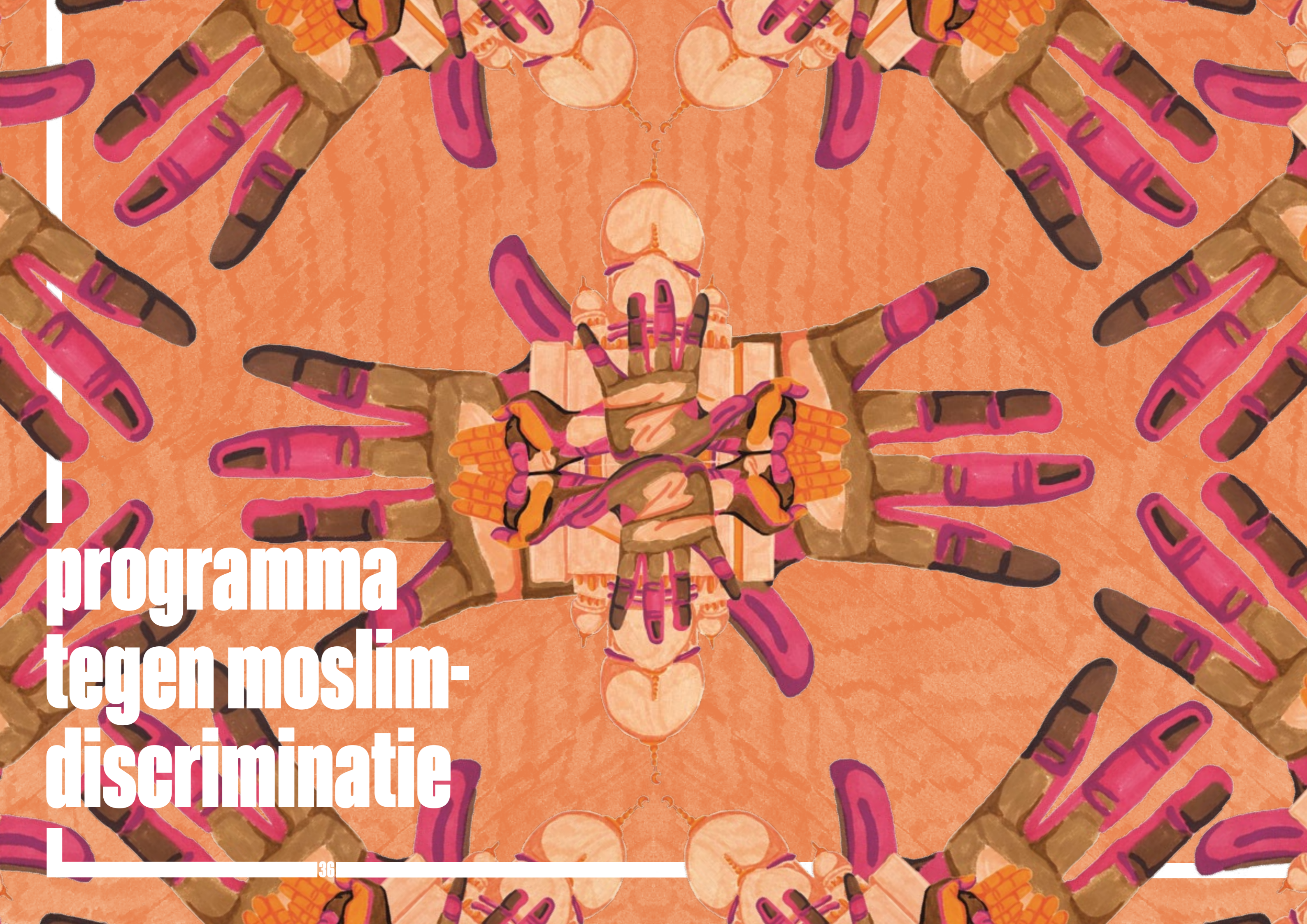
Ondanks deze successen is er nog veel werk aan de winkel. "De hervormingen van het inburgeringsbeleid die de regering voor 2020 voorstelt, klinken als een stap vooruit ten

opzichte van het huidige beleid, maar zijn tegelijkertijd nog niet onderbouwd op basis van nut en haalbaarheid. Zo wil de regering de taaleis verhogen. Ook wordt in de plannen niets gezegd over lange wachtlijsten, het gebrek aan transparantie omtrent inburgeringsexamens en de twijfelachtige effectiviteit van sommige inburgeringseisen. Ten slotte ontbreekt er een overgangsregeling voor de huidige groep nieuwkomers die tussen 2013 en 2020 is gestart. DUO deelt nu boetes uit aan inburgeraars die te langzaam inburgeren, terwijl het ministerie op basis van onderzoek erkent dat het inburgeringsysteem niet gewerkt heeft voor hen. Dit is niet rechtvaardig en helpt bovendien niemand vooruit.

Daarom organiseert Stichting Civic in 2019 een grootschalige landelijke bijeenkomst die is gericht op de toekomst van het inburgeringsbeleid. De Waal: "Daarnaast blijven wij in overleg met ambtenaren en politici, publiceren we in landelijke media en werken we samen met Public Interest Litigation Project bij het vaststellen van een handreiking voor advocaten voor inburgeringszaken. Tot slot willen we een specifieke lobby starten voor de inburgeraars tussen 2013-2020: door het falende inburgeringsbeleid hebben zij geen ideale start gehad in Nederland. Het is juridisch twijfelachtig of hen boetes opgelegd kan worden. We willen aandacht vragen voor deze feiten. ■

– stichtingcivic.nl
– tamardewaal.nl

'Minister Koolmees heeft erkend dat het huidige beleid een chaos is en dat een wetenschappelijke aanpak vereist is'

programma tegen moslim- discriminatie

De Rode Hoed & Stichting Maruf

COMING IN - COMING OUT

Wat: *Coming In - Coming Out* is een driedelige reeks openbare gesprekken met *queer* moslims in de Rode Hoed. Zij delen hun verhalen en uitdagingen en samen met het publiek wordt besproken hoe we de samenleving inclusiever kunnen maken. *Coming In - Coming Out* richt zich niet alleen op de empowerment van *queer* moslims, maar ook op het bestrijden van negatieve stereotypes. Centraal in deze serie staat het begrip *Coming In*: zelfdefinitie en -acceptatie, onafhankelijk van de hokjes van anderen. maruf.eu rodehoed.nl

Hoe: In deze reeks wordt een podium geboden aan jonge moslims die van binnenuit de strijd voeren en

zelf bepalen hoe zij hun geloof invullen. Verhalen van jonge moslims bieden een vernieuwend narratief over moslims in Nederland. Het maakt verscheidenheid van moslims zichtbaar, en de intersectionaliteit van religie met andere onderdelen van identiteit.

Waarom gesteund: "Deze reeks agendeert en bespreekt uitsluiting op het kruispunt van moslimdiscriminatie en homofobie op unieke wijze, geleid door *queer* moslims zelf. Maruf weet als geen ander dit geluid naar voren te brengen"

– Maartje Eigeman, programmamanager

programma tegen moslimdiscriminatie

SPIOR

GEEN HAAR OP
MIJN HOOFD

Wat: Met de uitspraak van het Europees Hof van Justitie in 2017 over religieuze symbolen, is de drempel verlaagd voor bedrijven om werknemers te verbieden een hoofddoek te dragen. Onvolledige kennis van de precieze rechten en plichten die uit deze uitspraak en uit de Nederlandse wetgeving volgen, zowel bij moslimvrouwen als bij bedrijven, kunnen een hoge drempel opwerpen voor participatie van moslimvrouwen op de arbeidsmarkt en kunnen leiden tot discriminatie. Met dit project wilde SPIOR dit voorkomen en tegengaan. spior.nl

Hoe: SPIOR heeft drie expertmeetings georganiseerd voor een groep moslimvrouwen uit verschillende sectoren van de arbeidsmarkt, in samenwerking met het Cross Cultural Human Rights Centre van de VU, het College voor de Rechten van de Mens en anti-discriminatiebureau RADAR. Met de deelnemers werden de implicaties van de uitspraak besproken. Bovendien is verkend wat gedaan kan worden om de participatie van moslimvrouwen op de arbeidsmarkt in de regio Rotterdam-Rijnmond te bevorderen.

Waarom gesteund: "Sterk aan dit project is dat moslimvrouwen die een hoofddoek dragen zelf in gesprek gaan met experts om te kijken wat zij kunnen doen om hun positie op de arbeidsmarkt te versterken."

– Maartje Eigeman, programmamanager

S.P.E.A.K.

VROUWENCOLLECTIEF
TEGEN ISLAMOFOBIE

Wat: Naar aanleiding van de uitspraak van het Europese Hof van Justitie over hoofddoekverboden organiseerde een groep moslimvrouwen een strategiemeeting om te verkennen wat er gedaan zou kunnen worden om uitsluiting van moslimvrouwen tegen te gaan.

Hoe: Vrouwen uit verschillende disciplines kwamen bijeen om gezamenlijk toe te werken naar een collectief dat pleit voor het zelfbeschikkingsrecht van moslimvrouwen. Bij deze bijeenkomst werden de strategie en werkwijze verder uitgewerkt.

Waarom gesteund: "Deze bijeenkomst draagt bij aan het versterken van een duurzame aanpak tegen de uitsluiting van moslimvrouwen omdat het sterke individuen samenbrengt op dit thema om intensiever samen te werken. De groep bestaat bovendien uit zeer sterke vrouwen met ruime kennis en ervaring op het thema" – Sümeyye Ekmekci, programmamedewerker

The Hague Peace Projects

MOSLIMS IN NEDERLANDSE KRANTEN

Wat: *Muslims in Nederlandse kranten* is een verkennend onderzoek naar hoe moslims worden geportretteerd in de vier grootste Nederlandse kranten. Wat zijn veelgebruikte woorden en beelden in de berichtgeving over moslims? In hoeverre worden stereotypen over moslims door de onderzochte krantenartikelen bevestigd of juist ontkracht? Ook wordt gekeken naar wie er aan het woord komt. thehaguepeace.org

Hoe: Over een periode van drie maanden worden artikelen over moslims in De Telegraaf, Volkskrant, AD en NRC systematisch geanalyseerd. De bevindingen worden gepresenteerd in artikelen op Nieuw Wij en Republiek Allochtonië. Daarnaast wordt tijdens een openbare bijeenkomst in Pakhuis De Zwijger, het gesprek aangegaan met vertegenwoordigers van de vier kranten.

Waarom gesteund: "Dit verkennende onderzoek laat zien op welke manier er wordt bericht over moslims in Nederlandse kranten. Hiermee levert het een belangrijke bijdrage aan het debat over de positie en representatie van (Nederlandse) moslims in landelijke nieuwsmedia." – Sümeyye Ekmekci, programmamedewerker

Interview Dino Suhonic - Stichting Maruf

Queer and Here

Queers en moslims. Beiden kunnen uitsluiting

en discriminatie ervaren, als gevolg van homofobie en islamofobie. Maar wat als je allebei bent? Een queer* moslim. Kan dit samengaan en op welke manier? Stichting Maruf** zet zich in voor de belangen van deze doelgroep.

Dino Suhonic is directeur en mede-oprichter van de stichting. "Wij hebben Maruf in het leven geroepen omdat wij een veilige plek wilden scheppen voor mensen die worden buitengesloten in de maatschappij. We wilden bewustwording creëren voor queer moslims, over hoe zij gediscrimineerd worden en wat we daaraan moeten doen."

Stichting Maruf helpt deze specifieke doelgroep zichzelf te accepteren en meer zelfvertrouwen te krijgen. Ze kampen vaak met verschillende vormen van discriminatie en uitsluiting. Maruf zet diverse middelen in om hen te ondersteunen en hun positie te versterken.

Zelfacceptatie en empowerment

Ten eerste is er het *Queer Muslim Empowerment Program (QMEP)*. Suhonic: "Dit is een programma waarin jongeren begeleiding krijgen rondom zelfacceptatie. We bieden een veilige ontmoetingsplek voor queer moslims. Jongeren reflecteren in dit programma op zichzelf en hun omgeving. Daarnaast doen ze kennis op over diversiteit binnen de islam. Er wordt gewerkt aan empowerment. Bovendien krijgen deelnemers een leiderschapstraining zodat ze de vaardigheden ontwikkelen om zelf het gesprek met de buitenwereld te voeren en de opgedane kennis door te geven."

***Queer** staat voor alle vormen van seksuele oriëntatie en genderidentiteit anders dan heteroseksueel en cisgender.

****Maruf** is een Arabische term en betekent erkenning en acceptatie.

'Maar wat als je allebei bent? Een queer moslim. Kan dit samengaan en op welke manier?'

Conferentie Een tweede middel dat Maruf inzet is de *International Conference on Religion Acceptance (ICRA)*. Suhonic: "Dit is een conferentie waarin we met experts uit binnen- en buitenland kennis uitwisselen, mensen inspireren en motiveren om aan de slag te gaan." ICRA bestaat uit twee delen. Het ene deel is open voor iedereen. "We faciliteren een platform voor academici, activisten en professionals uit verschillende disciplines. Samen gaan we een open debat aan over religie en seksualiteit, seksuele oriëntatie en genderidentiteit." Het andere gedeelte van de conferentie is exclusief voor queer moslims. "Samen identificeren we uitdagingen en kijken we naar wat er nodig is qua tools, informatie en communicatie. We delen expertise en zoeken verbinding."

Maruf streeft op verschillende niveaus haar doelen na. Suhonic: "Het begint natuurlijk op individueel niveau. Jongeren die bij ons binnenkomen, zijn vaak onzeker en bang. Ze staan »

» op het kruispunt van hun leven. Hun problematiek is heel gelaagd. Seksuele oriëntatie is hier maar een deel van. Het begint namelijk niet bij het feit dat zij zichzelf niet kunnen accepteren. Doordat ze een bepaalde achternaam hebben, worden ze niet uitgenodigd voor een sollicitatiegesprek en door druk vanuit hun omgeving kunnen ze niet de studie volgen van hun keuze. Ook hebben ze vaak te maken met een omgeving die wil weten waar ze zijn en met wie. Daarbovenop komt dan nog hun seksuele oriëntatie. Wij lossen al deze problemen niet op, maar focussen op de jongere zelf. Daarnaast faciliteren we verbinding. Als we jongeren bij elkaar brengen, beseffen ze dat ze niet alleen staan in hun strijd. Dat besef is ontzettend bevrijdend. Er ontstaat iets magisch: de jongeren inspireren elkaar met hun verhalen en stappen die zij hebben gezet. Dit resulteert in een palet aan mogelijkheden waarbij ze zelf kunnen bepalen wat bij hen past. Er gebeuren dingen die je niet plant: mensen die meer zichzelf kunnen zijn, die wat meer kunnen ontspannen in de omgeving waarin ze zich bevinden. Ook geven ze anderen kracht met hun verhaal. De meeste jongeren starten met een behoefte aan empowerment, maar blijken uiteindelijk een bron van kracht voor anderen te zijn. Dat is prachtig om te zien.”

‘Ik ben er, deal with it!’

Bewustwording en erkenning

Naast het verbinden van individuen, focust Maruf op bewustwording en erkenning van queer moslims in zowel de moslimgemeenschap als de queergemeenschap. “De queergemeenschap kan zich moeilijk voorstellen waarom we gelovig en moslim zijn. Ze vragen zich af waarom we geloven in een god die ons afwijst. Maar de combinatie is mogelijk en verrijkt naar mijn mening de queergemeenschap. Bovendien is het probleem niet alleen dat wij queer zijn, maar ervaren we ook discriminatie op basis van onze afkomst, huidskleur en religie.”

“Binnen de moslimgemeenschap hebben wij veel allianties. Vooral vrouwen omarmen ons. Ook andere mensen begrijpen steeds meer waarom wij belangrijk zijn in de gemeenschap. We willen de discussie niet laten kapen door mensen die het frame schetsen dat alle moslims homofob en vrouwonvriendelijk zijn.”

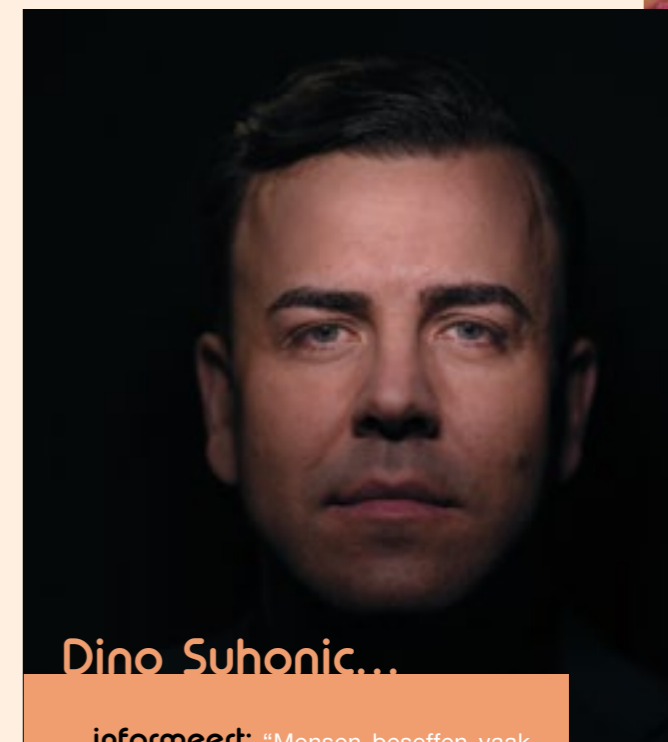
Het perspectief van binnenuit

Ten slotte wordt steeds meer de stap gemaakt naar de bredere maatschappij. Zo is er in december 2018 een interview met Suhonic in de NRC gepubliceerd. “Veel mensen die noch queer, noch moslim zijn, zijn hierdoor geïnspireerd. Ook waren er zeer negatieve reacties, maar ondanks de verkettering heb ik bewust besloten me wel te laten interviewen. Zo zeg ik: ‘Ik ben er, deal with it!’ Op deze manier denk ik dat je meer bereikt.”

‘We willen de discussie niet laten kapen door mensen die het frame schetsen dat alle moslims homofob en vrouwonvriendelijk zijn’

In de media wordt veel over discriminatie en uitsluiting gepraat, maar volgens Suhonic wordt er te weinig mét mensen gepraat die discriminatie en uitsluiting ervaren. “Het interview met de NRC is een stap in de goede richting. In 2019 gaan we hier verder mee aan de slag door de verhalen van queer moslims te vertellen. Zo zijn we bezig met een foto-project. De foto’s zijn van en door queer moslims gemaakt. Juist om het perspectief van binnenuit te laten zien. De boodschap is: we hebben misschien te maken met discriminatie, maar we laten ons niet onderdrukken. We kunnen ook zelf ons verhaal doen. Ons leven is niet perfect, maar we hebben kracht.” ■

- maruf.eu

Dino Suhonic...

...informeert: “Mensen beseffen vaak niet dat er niet één vorm van uitsluiting is. Bij ons komt alles bij elkaar. Het is geen ‘pick and choose’ qua problemen, je kunt niet één bepaalde strijd ondersteunen. Het is een compleet plaatje, je moet optreden tegen alle vormen van uitsluiting.”

...wordt geïnspireerd door:

“Mensen als Nawal Mustafa, Jamila Fahloun, Ibtissam Abaâziz en Arzu Aslan die, ondanks enorme druk, compromissloos de strijd tegen elke vorm van uitsluiting en discriminatie blijven aangaan.”

...activeert: “Ik zou het fijn vinden als mensen langskomen op events om te luisteren, mee te praten en te vragen wat ze kunnen doen of betekenen.

En natuurlijk: wij komen niet in de omgeving waar jij onderdeel van bent, dus als je de kans hebt om het bewustzijn in jouw omgeving te vergroten, doe dat dan. Online, door bijvoorbeeld artikelen te delen of persoonlijk, door het gesprek aan te gaan met familie en vrienden.”

daadkrachtige democratie

De Balie

STUDIO DE BALIE

Wat: Met STUDIO De Balie biedt De Balie onontdekte experts het podium en de vaardigheden om deel te nemen aan het publieke debat. In het huidige publieke debat voert een klein gezelschap van opiniemakers de boventoon. Het doel van STUDIO De Balie is om deze groep te vergroten. Zo hoopt STUDIO De Balie het publieke debat op duurzame wijze te voorzien van verfrissende perspectieven en nieuwe inzichten. debalie.nl/studio

Hoe: Deelnemers aan STUDIO De Balie zijn specialisten met nieuwe ideeën en perspectieven die een plek in de schijnwerpers verdienen. In elke lichting van STUDIO De Balie worden tien deelnemers in drie maanden klaargestoomd tot sterke sprekers in het publieke debat. Onder begeleiding van ervaren experts op relevante vakgebieden, leren ze hun respectievelijke expertises te vertalen naar boodschappen die een groter publiek bereiken.

Waarom gesteund: "De combinatie van de persoonlijke begeleiding, de sterke selectie van sessieleiders en deelnemers, de ervaring en het netwerk van de organisatie, maakt dat dit traject goed gewaardeerd wordt door deelnemers. Juist omdat nieuwe opiniemakers minder makkelijk worden gevonden door gevestigde media, is STUDIO De Balie een welkome schakel tussen beide werelden. Hierdoor kunnen nieuwe inzichten het grote publiek bereiken."

– **Willem Lenders**, programmamedewerker

D'RAN18

FESTIVAL VAN DURF, DEMOCRATIE EN DIALOOG IN ENSCHEDE

Wat: Het D'RAN festival verbindt mensen en organisaties met het doel samen te werken aan een vitale samenleving waarin het prettig leven is. De organisatie zet de festivalformule in om een boost aan onze democratie te geven. Naast ruimte voor kunst, cultuur en bijzondere optredens, biedt het festival een inhoudelijk programma met inspirerende gasten en sprekers dat (deels) zelf door de bezoekers wordt bepaald. Het festival is gratis toegankelijk en heeft geen winstoogmerk. dranfestival.nl

Hoe: Het festival stimuleert en faciliteert. Er worden gesprekken gevoerd over democratie, workshops gegeven over mediawijsheid en er wordt gepleit voor actieve meningsvorming. Het evenement wordt bezocht door mensen die buiten het festival minder vaak met dergelijke thema's bezig zijn. Doordat uiteenlopende mensen elkaar ontmoeten en met elkaar in dialoog gaan, ontstaan er tijdens het festival nieuwe contacten en initiatieven.

Waarom gesteund: "Het sterke aan het format van D'RAN, dat is gebaseerd op het Deense Folkemødet, is dat het ernaar streeft verschillende relevante spelers bij elkaar te brengen. Niet alleen politici en burgers, maar ook maatschappelijke organisatie en bedrijven schuiven aan bij de vele dialoogsessies. Het format is experimenteel binnen de Nederlandse context, maar is in Denemarken reeds een succesvolle manier gebleken om de burger te betrekken bij (lokale) democratische vraagstukken." – **Sümeyye Ekmekci**, programmamedewerker

Nationaal instituut Nederlands slavernijverleden en erfenis

BLACK ACHIEVEMENT MONTH 2018

Wat: In oktober 2018 organiseerde het Nationaal instituut Nederlands slavernijverleden en erfenis (NiNsee) de Black Achievement Month. De Black Achievement Month presenteert de bijzondere bijdragen van zwarte Nederlanders aan het brede publiek. Het NiNsee wil via een positieve benadering laten zien dat er veel bijzondere prestaties geleverd zijn én worden door zwarte rolmodellen in Nederland. Naast bekende rolmodellen uit de zwarte gemeenschap wordt aandacht gegeven aan rolmodellen die niet of nauwelijks op de voorgrond treden.

blackachievementmonth.nl

Hoe: Tijdens de Black Achievement Month werden laagdrempelige en toegankelijke activiteiten georganiseerd, zoals theater- en dansvoorstellingen, filmavonden, debatten, lezingen, boekpresentaties en wetenschappelijke workshops. Die kennisoverdracht is van essentieel belang om verbinding en inclusiviteit binnen de Nederlandse samenleving te bevorderen.

Waarom gesteund: "De Black Achievement Month is een erkenning van het werk en de bijdragen die Afro-Nederlanders leveren binnen de Nederlandse

samenleving. Die bijdragen krijgen veel te weinig aandacht in het publieke debat, dat daardoor niet representatief is."

– **Karlijn Bink**, bureaucoördinator en programmamedewerker

Stichting Are We Europe

#PROVETHEMWRONG

Wat: Veel van de belangrijkste vraagstukken van de toekomst worden op Europees niveau bepaald. Jongeren zullen de gevolgen daarvan het sterkst voelen, terwijl zij – zeker bij de Europese Parlementsverkiezingen – het minst stemmen. Dit moet veranderen. Daarom stelt #ProveThemWrong zichzelf als doel om jongeren naar de stembus te krijgen tijdens de Europese verkiezingen in mei 2019. provethemwrong.eu

Hoe: #ProveThemWrong is een activatiecampagne die bestaat uit video's, relevante content van aangesloten partners, en interactieve liveshows rondom de Europese verkiezingen. Een netwerk van partners zoals De Balie, De Goede Zaak en Amnesty International brengt de verkiezingen zo onder de aandacht bij hun achterban. Op deze manier bereikt de campagne jongeren met diverse achtergronden en interesses.

Waarom gesteund: "Dit initiatief is sterk doordat het een breed netwerk aan organisaties betreft bij de uitvoering van de campagne. Door als een spin in het web bestaande, ervaren organisaties te ondersteunen, vergroten ze de slagkracht van de campagne. Gezien de invloed van de Europese overheid op het dagelijkse leven van Nederlandse burgers en de potentie die het als regulerend apparaat heeft om mensenrechten te waarborgen, is het belangrijk dat jongeren de weg vinden naar de stembus om mee te beslissen over hun toekomst." – **Maartje Eigeman**, programmamanager

#PROVETHEM
→ WRONG
Jongeren
stemmen
niet.

Interview Devika Partiman - Stem op een Vrouw

Publiekscampagne voor voorkeurstemmen

Stichting
Stem op
een Vrouw

is een beweging die zich inzet voor de politieke emancipatie en sterkere representatie van vrouwen in Nederland. In 2017 startte de beweging vanuit een campagne rond de Tweede Kamerverkiezingen. Stem op een Vrouw riep kiezers op om op vrouwen te stemmen die lager op de kieslijst staan.

Door het aantal voorkeurstemmen op vrouwen op 'onverkiesbare' plekken te vergroten, maakten deze kandidaten alsnog kans om de Kamer in te komen. Die eerste campagne was meteen een succes. Drie vrouwen kwamen via voorkeurstemmen in de Tweede Kamer: een historische overwinning. Devika Partiman, voorzitter van Stem op een Vrouw: "In 2012 maakte ik via een expositie kennis met de groep kunstenaars achter Zwarte Piet is Racisme, waar ik me bij aansloot als vrijwilliger. Via die beweging werd ik me steeds meer bewust van ongelijkheid in Nederland. Ik zag voor het eerst hoe weinig onze politiek lijkt op de inwoners van Nederland en hoeveel invloed dit heeft op sociale kwesties."

Naar Surinaams voorbeeld Toen Partiman in 2016 in Suriname was, zag ze in een museum een flyer uit 1996 van de Surinaamse vrouwenorganisatie Vrouwen Parlement Forum. "Op de flyer stond 'Stem op een Vrouw'. De boodschap was dat vrouwen de helft van de samenleving vormden, maar dat je dit niet terugzag in het Surinaamse parlement. Ik wist genoeg over representatie in de politiek om te weten dat deze boodschap 20 jaar na dato nog steeds relevant was, en nam er een foto van. Het

'Voorkeurstemmen uitbrengen op vrouwen die lager op de lijst staan, zorgt ervoor dat meer zetels naar vrouwen gaan'

bleef in mijn hoofd zitten." Eenmaal thuis zette Partiman, samen met een groep mensen die ook enthousiast werd van het Surinaamse voorbeeld, de eerste Stem op een Vrouw-campagne op. "We kwamen voor het eerst samen in januari, in februari werden we een stichting en in maart waren de Tweede Kamerverkiezingen."

Een vliegende start Die eerste periode ging in sneltreinvaart voorbij. Partiman: "Op dat moment was de intentie vooral om zoveel mogelijk bewustwording te bereiken en - als het meezat - meer vrouwen in de Tweede Kamer te krijgen. Dat we zonder geld en met zo'n korte voorbereiding zoveel mensen wisten te bereiken, en dat zoveel mensen voorkeurstemmen uitbrachten op vrouwen; dat was geweldig om mee te maken!" »

Devika Partiman...

...informeert: “Het is slecht gesteld met de representatie van vrouwen in de politiek. Op dit moment zijn 47 Tweede Kamerleden vrouw, dat is slechts 31 procent! Het percentage vrouwelijke raadsleden is slechts iets hoger, net geen 32 procent. En er zitten nog minder vrouwen in de Provinciale Staten en het Waterschap. Dat is beschamend laag. Het goede nieuws is dat onze tactiek werkt. Voorkeurstemmen uitbrengen op vrouwen die lager op de lijst staan, zorgt ervoor dat meer zetels naar vrouwen gaan.”

...wordt geïnspireerd door: “Er is een ongeziene wereld van vrouwen die zich al jaren inzetten voor elkaar. Vrouwen die in de partij waarvan ze lid zijn of het bedrijf waarbij ze werken, lobbyen voor meer vrouwen. Vrouwen die bijeenkomsten en mentornetwerken organiseren voor vrouwen met interesse in politiek. Vrouwen die in kandidatencommissies pleiten voor meer diversiteit. Iedereen met een drive voor gelijkheid die zich hier belangeloos voor inzet, vind ik inspirerend!”

...activeert: “Verspreid de boodschap! Start het gesprek op jouw werk (want ook meer vrouwen in het bedrijfsleven helpt uiteindelijk politieke gelijkheid) en bij de politieke partij waarvan je lid bent. Agendeer het probleem in je omgeving, en vertel mensen hoe ze slim hun stem kunnen uitbrengen.

En niet te vergeten: donaties aan Stem op een Vrouw zijn altijd welkom. Doneren kan via: www.stemopeenvrouw.com/doneren.”

» **Naar een hoger niveau** “Sindsdien is er veel veranderd. In de politiek en in de media zien we dat het gesprek over politieke emancipatie en representatie van vrouwen in Nederland vaker gevoerd wordt. In het begin kregen we vooral basale vragen: over waarom ons werk eigenlijk nodig was en of het gebrek aan participatie niet aan vrouwen zelf lag. Nu zien we dat het niveau van dit gesprek groeit, en er steeds vaker over oplossingen wordt gepraat. Ook zien we bij sommige politieke partijen - zowel landelijk als lokaal - dat zij proberen meer diverse kandidaten aan te trekken.”

Het tekort aan vrouwen in de politiek lost zich volgens Partiman niet vanzelf op. De kern van het probleem ligt dieper dan wat er gebeurt in het stemhokje. “Daarom focussen we ons op meerdere oorzaken van het probleem, zoals de politieke cultuur, het kandidaatstellingsproces en de gebrekkige zichtbaarheid van individuele politici. Wij geven vrouwen in de politiek meer zelfvertrouwen en skills via onze trainingen, een groter podium door het organiseren van verkiezingsdebatten, en vaak simpelweg meer stemmen door onze stemcampagnes. Zo tackelen we het probleem op verschillende manieren.”

Succes Dat de aanpak van Stem op een Vrouw werkt, is af te leiden uit de resultaten die in korte tijd zijn geboekt. Na het eerste succes van Tweede Kamer verkiezingscampagne in 2017, werd de campagne rondom de gemeenteraadverkiezingen in 2018 nog grootser. Via voorkeurstemmen werden in de 70 grootste gemeenten meer dan 75 vrouwen als gemeenteraadslid verkozen. Partiman: “En er zijn ook kleinere successen waar ik trots op ben. Zo kregen we een mail van een jonge vrouw uit Utrecht, die dankzij ons werk de stap durfde te wagen om zich kandidaat te stellen voor de gemeenteraad. En een jonge politica, Lynn Fokkens, die deelnam aan ons gemeentelijk verkiezingsdebat in Amsterdam, werd hierna in het Parool uitgeroepen tot opkomend talent.” »

‘De kern van het probleem ligt dieper dan wat er gebeurt in het stemhokje’

» Voor 2019 staan natuurlijk nieuwe campagnes op de planning. "In maart stemt Nederland voor de Provinciale Staten en Waterschappen, en in mei voor het Europees Parlement. We gaan rond deze verkiezingen wederom grote stemcampagnes voeren. Voor het Europees Parlement gaan we voor het eerst tweetalig campagnevoeren: in het Engels en het Nederlands. We hopen de campagne daardoor in minstens één ander Europees land succesvol uit te rollen. Voor de vrouwelijke kandidaten organiseren we daarnaast ook weer trainingsdagen en debatten."

Politieke beurs "Na de verkiezingsdrukte gaan we in de herfst een grote politieke beurs organiseren. De droom is dat dit op de langere termijn een soort 'huishoudbeurs' wordt qua formaat, maar dan over politiek. Een plek waar iedere vrouw met interesse terecht kan om kennis te maken met partijen en politici, waar vrouwelijke politici geïnspireerd kunnen raken, waar partijen vrouwelijk talent kunnen scouten, en waar we bijzondere sprekers en initiatieven kunnen uitlichten."

Stem op een Vrouw heeft laten zien dat je niet actief hoeft te zijn in de politiek of veel geld hoeft te investeren om invloed uit te kunnen oefenen. "Ik geloof sterk in de kracht van activisme en ben trots dat we dit hebben laten zien. Mijn hoop voor de toekomst is dat onze politici een afspiegeling zijn van ons land in al haar verscheidenheid. En natuurlijk dat de politieke cultuur mee verandert en inclusiever wordt." ■

- stemopeenvrouw.com

'Mijn hoop voor de toekomst is dat onze politici een afspiegeling zijn van ons land in al haar verscheidenheid. En natuurlijk dat de politieke cultuur mee verandert en inclusiever wordt'

Column Clayde Menso - Amerpodia

Een zoektocht naar duiding, houvast en evenwicht

- **Clayde Menso** heeft als directeur van Amerpodia, de leiding over de cultuurhuizen Rode Hoed, Felix Meritis, De Nieuwe Liefde en het Compagnietheater. Daarvoor was hij onder meer directeur-bestuurder van het Amsterdams Fonds voor de Kunst en programmamanager Cultuur bij Stichting DOEN. SDM steunde in 2018 de programma's Skin Deep en Coming in - Coming out (pagina 38), beide geprogrammeerd in de Rode Hoed. Als directeur van een organisatie die samenwerkt met uiteenlopende spelers binnen het culturele en maatschappelijke landschap, reflecteert Clayde in zijn column op de verantwoordelijkheid van publieke podia en fondsen om weinig gehoorde stemmen een platform te bieden.

Als kind heb ik een tijd lang in de Bijlmer gewoond. Ik kan me nog goed herinneren dat onze school, de Bijlmerdrieschool, op enig moment 28 verschillende nationaliteiten telde. De lucht was blauw, de flat was hoog en in mijn klas heetten kinderen Wouter, Asraf, Nazakat en Sharmila. Thuis hadden we het niet breed. Reizen deed ik via de boekenkast van oma. Zo leerde ik Gulliver, Stuart en Finn kennen. Door de verhalen van mijn klasgenoten leerde ik meer over gebruiken, tradities en politieke gevoeligheden in Zweden, Iran en Bolivia.

Mijn onstilbare wil de wereld te begrijpen en de oogst van een rijke multiculturele omgeving als Amsterdam Zuidoost, verklaren voor een belangrijk deel mijn drang om kennis, macht en middelen te ontsluiten voor mensen die niet tot de mainstream behoren. Opdat ook zij in staat worden gesteld hun verhalen te delen, gedachten te scherpen en hun dromen te verwezenlijken. Dat deed ik bij het Amsterdams Fonds voor de Kunst en dat doe ik nog, nu als directeur van Amerpodia.

Ik ben er namelijk van overtuigd dat wij als Amerpodia, met vier historische panden in het hart van de hoofdstad, een belangrijke rol spelen bij de vraag hoe we ons als maatschappij herpakken. Of het nou om vraagstukken rondom big data, klimaatverandering, gender, raciale spanningen of technologische onttrichting/economische structuren gaat: de waarde van het programma stijgt naarmate we meer in staat zijn nieuwe stemmen en inzichten toe te voegen. Door een platform te geven aan een keur van mensen die nadenken over het nu en het straks, creëren we plekken waar cocons worden doorbroken en ruimte wordt geboden aan onze gezamenlijke zoektocht naar duiding, houvast en evenwicht.

Mind you, uiteindelijk bepalen wij - de debathuizen, maatschappelijke fondsen, culturele instellingen en (traditionele) media - nog steeds welke verhalen worden verteld, welke mensen een podium krijgen en welke niet. Alleen door die macht te delen, ons bewust te zijn van andere boekenkasten en referentiekaders, door te streven naar een meer inclusieve organisatie en continu de samenwerking te zoeken met partijen die samen met ons vragen formuleren en verhalen ook van binnenuit kunnen vertellen, zijn we in staat onze fora niet alleen voor Wouter maar ook voor Asraf, Nazakat en Sharmila van blijvende betekenis te laten zijn. ■

ge- en herdenken

Interview Joe Wegecsanyi & Julian Smith - Republic of Amsterdam Radio

Free & Fearless: The Story of the First Parool Trial – een podcast

De Engelstalige podcastserie *Free & Fearless* vertelt het verhaal van het eerste Paroolproces. Een verhaal over gewone mensen die staan voor waar zij in geloven.

Elk jaar worden op 5 februari medewerkers van de toentertijd illegale verzetskrant *Het Parool* herdacht op de Eerebegraafplaats in Bloemendaal en de Algemene Begraafplaats in Zandvoort.

Zij werden na het eerste Paroolproces op 5 februari 1943 gefusilleerd of kwamen in een concentratiekamp of gevangenis terecht. Het afgelopen jaar hebben de makers van *Republic of Amsterdam Radio* onderzoek gedaan naar het verleden van de verzetskrant tijdens de Tweede Wereldoorlog en het eerste Paroolproces. Uit dit onderzoek is de Engelstalige podcastserie *Free & Fearless: The Story of the First Parool Trial* voortgekomen.

In drie delen vertelt de podcast hoe een aantal van de medewerkers van het illegale Parool samenkwamen, welke risico's zij namen om in een gegijzelde samenleving vrije meningsuiting na te streven, en de afschuwelijke consequenties die dit had voor hun leven. Julian Smith en Joe Wegecsanyi produceerden de podcast en zijn de vertellers van het verhaal.

Archieven van SDM Smith en Wegecsanyi maakten deze podcast nadat zij waren uitgenodigd om de archieven van Stichting Democratie en Media (SDM) te komen bekijken. Het verhaal van de leden van het illegale Parool sluit goed aan bij het thema van hun podcasts, waarin historische verhalen van rebellie en verzet centraal staan.

‘Het is belangrijk om te blijven beseffen dat deze rechten ons vrij eenvoudig ook weer afgenomen kunnen worden als wij er niet voor blijven vechten’

Smith: “Wij vonden het geweldig dat wij toegang kregen tot brieven die de leden van het illegale Parool hebben geschreven. Deze jonge mensen lijken op geen enkel moment te hebben getwijfeld aan de noodzaak van hun verzetswerk, ondanks dat zij hun leven op het spel zetten. We wisten meteen dat wij hun verhaal moesten vertellen.”

Chronologie en gevoel Belangrijk bij het maken van de podcast was het overbrengen van emotie en gevoel. Wegecsanyi: “Net als zoveel mensen van onze generatie, hebben mijn grootouders de Tweede Wereldoorlog meegemaakt. Inmiddels zijn zij overleden. Met hen verdwijnen ook hun verhalen, ervaringen en emoties ten tijde van de Tweede Wereldoorlog. Verhalen die niet alleen voor hun leven, maar ook voor dat van mij en mijn ouders bepalend zijn geweest. Daarom hebben we ons niet »

Julian Smith (links)

studeerde af in Geschied- en Wetenschapsfilosofie aan de Universiteit van Sydney. Hij is sinds 2009 woonachtig in Nederland.

Joe Wegecsanyi (rechts)

groeide op in Melbourne. Zijn familie verhuisde naar Duitsland toen hij 13 jaar was. Hij studeerde af in de Geschiedenis van Australische Aboriginals en Modern Europa, alsook in de Duitse taal. Hij woont nu 10 jaar in Nederland.

Jan Zwanenburg

Jan Zwanenburg was tramconducteur in Amsterdam. Kort na de capitulatie in mei 1940 maakte hij met enkele anderen het illegale blad *De Vrije Nederlander*. Ook stencilde en verspreide Zwanenburg de *Nieuwsbrief van Pieter 't Hoën* en later *Het Parool*. In september 1941 werd Zwanenburg gearresteerd. Met zestien *Parool-mannen* werd Zwanenburg op 19 december 1942 ter dood veroordeeld. Op 5 februari 1943 werd hij met negentien andere verzetsmensen op de Leusderheide gefusilleerd.

Rob Douma

Rob Douma was werkzaam op het kantoor van de GG&GD in Amsterdam. In 1940 raakte hij betrokken bij het stencilen en verspreiden van de *Nieuwsbrief van Pieter 't Hoën*, de voorloper van *Het Parool*. In september 1941 werd Douma gearresteerd. Op 5 februari 1943 werd hij, met Jan Zwanenburg en achttien anderen, op de Leusderheide gefusilleerd.

Julian Smith en Joe Wegecsanyi...

...informereren: Wegecsanyi: "Zelfs tijdens de meest nijpende momenten van de Nazi-bezetting waren er mensen die ervan overtuigd waren dat er een einde aan zou komen. Zij waren al bezig om te bedenken hoe een dergelijke situatie in de toekomst voorkomen zou kunnen worden. De basis die zij legden, zowel tijdens als na de oorlog, is wat zou leiden tot de media zoals wij die vandaag de dag kennen in Nederland."

...inspireren Wegecsanyi: "Iedereen die zich heeft verzet tegen fascisme en totalitarisme inspireert mij. Zij deden dit niet om beloond te worden of om geschiedenis te schrijven. Zij deden dit omdat het nodig was en wij profiteren vandaag de dag nog steeds van hun beslissingen en daadkracht. Er was bijvoorbeeld een jonge, onbekende vrouw – wij weten niet hoe zij heette, hoe oud ze was, of wat er met haar is gebeurd – maar zij typte en hielp met het drukken van het eerste anti-Nazi materiaal in Amsterdam, samen met Jan Zwanenburg (zie kader links) en zijn team. Het moet bijzonder angstaanjagend zijn geweest. In de geschiedenis wordt zij nergens genoemd, maar zij heeft wel degelijk een grote rol gespeeld."

Smith: "Rob Douma (zie kader links) heeft mij ontzettend geïnspireerd. Het vermogen dat hij had om kalm en positief te blijven, ondanks de verschrikkelijke omstandigheden en het onvoorstelbare persoonlijke leed dat hij te verduren kreeg, was uitzonderlijk. Hij was tot het bittere einde een rots in de branding voor iedereen om hem heen. Ik zou willen dat ik half zo'n sterke persoonlijkheid had als Rob Douma."

...activeren "Luister naar onze podcasts op republicofamsterdamradio.com, steun lokale en onafhankelijke mediaprojecten. Maar bovenal, wees nooit bang om op te komen voor vrije meningsuiting; of om je te verzetten tegen extremisme, fascisme en autoritarisme, in welke vorm je het ook tegenkomt."

» alleen geconcentreerd op de chronologie van de gebeurtenissen, maar juist ook op het gevoel dat schuilging achter die gebeurtenissen."

Bewustzijn Het doel van de podcast is om te laten zien dat de rechten en vrijheden die wij voor lief nemen, vooral die met betrekking tot vrije meningsuiting en persvrijheid, niet vanzelfsprekend zijn. "Er zijn mensen die enorme risico's hebben genomen en zowel grote als kleine offers hebben gebracht om te vechten tegen het totalitarisme van de Nazi-bezetting van Nederland. Het is belangrijk om te blijven beseffen dat deze rechten ons vrij eenvoudig ook weer afgenomen kunnen worden als wij er niet voor blijven vechten. Daarnaast is het natuurlijk een aangrijpend verhaal over een aantal Amsterdammers waarvan niet veel mensen het bestaan weten. Wij zijn daarom blij dat wij het nieuw leven konden inblazen."

Smith vertelt over het onderzoek dat hij en Wegecsanyi hebben gedaan: "Wij hebben gebruikgemaakt van veel materiaal uit de archieven van SDM en het NIOD, Het Verzetsmuseum, online archieven en uit het boek 'Parool 1940-1945' van Madelon de Keizer." Wegecsanyi voegt hier aan toe hoe zijn bevindingen hem persoonlijk raakten: "Naast het onderzoek dat wij deden - het lezen, transcriberen, vertalen, schrijven en redigeren - werd dit verhaal zo allesomvattend voor mij dat ik 's nachts wakker

lag en dacht aan alles wat deze mensen mee hadden gemaakt. Hoe had ik zelf gereageerd in zo'n situatie? Hadden zij helder voor ogen waar ze mee bezig waren of gingen ze er gewoon voor zonder er verder veel over na te denken? Hoe moeten zij zich hebben gevoeld toen zij hun laatste brieven schreven? Het heeft mij zeer intensief beziggehouden."

Dit verhaal moet worden verteld

Gedurende het onderzoek werd het steeds duidelijker dat dit aangrijpende verhaal verteld moest worden. "Door de emotionele verbondenheid die we door hun brieven en dagboeken met de betrokkenen krijgen, begrijpen we nog beter waarom het zo belangrijk is om voor iets te vechten wat voor anderen slechts abstracte idealen lijken te zijn. Er is niet zoveel nodig om te bewerkstelligen dat een land wordt beheerst door angst, onderdrukking en haat. Als het zover is, dan is dit verhaal een goed voorbeeld van hoe wij daar, koste wat het kost, een vuist tegen moeten maken." »

'Hoe moeten zij zich hebben gevoeld toen zij hun laatste brieven schreven?'

» **Gewone mensen** Het verhaal van het eerste Paroolproces gaat over gewone mensen die staan voor waar zij in geloven. "Het meest indrukwekkende vonden wij dat het vooral gewone mensen waren die vochten voor wat zij belangrijk vonden. Het waren geen superhelden; het ging om tramchauffeurs, fabrieksarbeiders, journalisten en kantoormedewerkers. Ik denk dat veel mensen bang zijn dat de wereldproblematiek vandaag de dag zo veelomvattend is, dat het je als gewone burger toch niet zal lukken om een verschil te maken. Maar dit verhaal bewijst dat gewone mensen een grote invloed kunnen hebben op de wereld om hen heen."

Moed, verzet en vrijheid (van meningsuiting) zijn belangrijke thema's die aan bod komen in de podcastserie. Volgens Smith en Wegecsanyi is de moed om tegen de gevestigde orde in te gaan een eeuwenoude voorwaarde voor menselijke vooruitgang. "Als de regering daden verricht die moreel verwerpelijk zijn, is het jouw verantwoordelijkheid om je hiertegen te verzetten. Doe je dat niet, dan ben je medeplichtig. De makers van het illegale Parool durfden zich te verzetten, omdat ze ervan overtuigd waren dat wat zij deden het juiste was." ■

- republicofamsterdamradio.nl

'Dit verhaal bewijst dat gewone mensen een grote invloed kunnen hebben op de wereld om hen heen'

60

Column Jaïr Stranders - Theater Na de Dam

Herdenken anno nu: radicaal exclusief én inclusief

Als je, zoals ik, dagelijks bezig bent met vele anderen na te denken over waarom je nog zou stilstaan bij een oorlog van driekwart eeuw geleden, terwijl de wereld om ons heen voortdurend in brand staat en vreemdelingenhaat, populisme en totalitarisme de kop opsteken, weet ik soms niet meer hoe kort het belang en het nut weer te geven van het stilstaan bij de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog. Terwijl dit belang er zeker is!

Er zijn passende uitspraken die op dit belang wijzen. "Wie de geschiedenis vergeet, is veroordeeld haar te herhalen", aldus de 20e-eeuwse Spaanse schrijver en filosoof George Santayana. Anders gezegd: er is geen referentiepunt waar vanuit je kunt spreken over vooruitgang ten opzichte van een verleden als je dit verleden veronachtzaamt. Of zoals Mark Twain aan het slot van de 19e eeuw observeerde: "history doesn't repeat itself but it often rhymes". Door de tijd heen stuiten we op overeenkomsten en als we met regelmaat stilstaan bij de geschiedenis en haar tragedies, zijn we in onze tijd mogelijk opmerkzamer voor die overeenkomsten.

Hier kun je tegenin brengen dat je niet zomaar lessen kunt trekken uit de geschiedenis, omdat iedere tijd een geheel andere context en dus betekenis met zich meebrengt. De geschiedenis moet niet als een politiek instrument ingezet worden om daar vervolgens mee te

- **Jaïr Stranders** is onder meer medeoprichter van Theater Na de Dam, een initiatief dat de Nationale Dodenherdenking op 4 mei van extra betekenis voorziet, door in heel Nederland gelijktijdig meer dan honderd voorstellingen te spelen (zie pagina 63). SDM ondersteunt dit initiatief meerjarig. In zijn column neemt Jaïr ons mee in zijn visie op ge- en herdenken anno nu, waarbij hij erkenning en duiding geeft van verschillende betekenissen van en perspectieven op het stilstaan bij de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog.

gaan schermen. Dit laatste gebeurt voortdurend: geschiedenis wordt gemaakt door de overwinnaars, wordt weleens gezegd, en zij is daarom vatbaar voor misbruik, een eenzijdige benadering die vooral de eigen identiteit bevestigt en zo andere perspectieven buitensluit.

Zo is in de aanloop naar 4 mei de maatschappelijke discussie over wie of wat we herdenken al haast een traditie op zichzelf geworden; de geschiedenis als splijtzwam. Vooropgesteld dat de Nationale Dodenherdenking altijd in eerste instantie een stilstaan is bij de slachtoffers van de verschrikkingen uit de Tweede Wereldoorlog, van hen die daartegen in opstand kwamen en van hen

die zich dit nog herinneren, hoe zorgen we ervoor dat deze herdenking vervolgens inclusief is en daarom waardevol, of zelfs nuttig, vooral voor jongere generaties en de toekomst?

Het is in mijn ogen een groot misverstand – om aansluiting te vinden bij deze tijd of om inclusief te zijn – herdenkingen simpelweg te actualiseren, oftewel door vergelijkingen te maken met gebeurtenissen uit deze tijd of door het niet louter over de Tweede Wereldoorlog te hebben. Hiermee doe je niet alleen de uitzonderlijkheid van de gebeurtenissen die aanvankelijk herdacht zouden worden geweld aan, met het gevaar mensen, zeker nabestaanden, diep te kwetsen, ook loop je het risico je te verliezen in de waan van de dag.

Juist het verplaatsen in het verhaal van iemand anders, van een andere tijd – het kaatsen tegen de muur van de geschiedenis zoals dat gebeurt bij voorstellingen op 4 mei bij Theater Na de Dam – roept een historisch en daarmee ook verdiept moreel besef op over waarom we in deze tijden in opstand

moeten komen tegen onrecht, discriminatie, autoritaire machthebbers etc. Anders gezegd: dat de herdenking betekenis moet hebben voor het nu, betekent juist niet dat het over het nu moet gaan. Als je dat toch doet, polariseert het eerder dan dat het verbindt. ■

- theaternadedam.nl

61

Robin te Slaa

DE NSB 1936-1940

Wat: *De NSB 1936-1940* is een historisch naslagwerk over Nederlands grootste fascistische beweging in het onzekere tijdsgewricht van de late jaren dertig, waarin de parlementaire democratie, de rechtsstaat, de pluriforme samenleving en de internationale rechtsorde werden bedreigd. **robinteslaa.nl**

Hoe: Op basis van diepgaand onderzoek in onder meer archieven, tijdschriften en dagbladen wordt beschreven hoe de voortdurend radicaliserende NSB zich manifesteerde. Het boek behandelt daarnaast hoe de democratische rechtsstaat, de politieke partijen en het maatschappelijk middenveld reageerden op het ondermijnende optreden en het totalitaire, racistische en antisemitische gedachtegoed van de nationaalsocialistische beweging van Anton Mussert.

Waarom gesteund: *“Robin te Slaa en zijn coauteur Edwin Klijn bieden met dit uitvoerige onderzoek nieuw inzicht in de manieren waarop deze extreemrechtse politieke partij in Nederland opereerde en de democratische rechtsstaat onder druk kwam te staan. Hiermee leveren ze onderzoek dat niet alleen nuttig is voor historici, maar bieden ze ook relevante reflecties voor de hedendaagse politiek en het maatschappelijk middenveld in de omgang met een democratische rechtsstaat onder druk.”*

– **Karlijn Bink**, bureaucoördinator en programmamedewerker

Theater Na de Dam

VOORSTELLING NA DE HERDENKING OP 4 MEI

Wat: Aansluitend op de Nationale Dodenherdenking op de Dam, jaarlijks op 4 mei, worden er door heel het land voorstellingen opgevoerd in schouwburgen, theaters, jongerencentra en op andere podia die gerelateerd zijn aan de Tweede Wereldoorlog.

theaternadedam.nl

Hoe: Theater Na de Dam benadert gevestigde en jonge theatermakers met de vraag of zij speciaal voor 4 mei een nieuwe voorstelling willen maken die een actueel perspectief biedt op de Tweede Wereldoorlog en de wereld van vandaag. De meer dan honderd theaterstukken die tegelijkertijd worden opgevoerd zorgen voor verdieping en reflectie na de Nationale Dodenherdenking. Lokale jongerenprojecten spelen daarin een grote rol. Vanaf 2018 worden deze jongerenvoorstellingen ook op Europees niveau geïnitieerd.

Waarom gesteund: *“Theater Na de Dam is een organisatie die op activerende, originele en betrokken wijze de geschiedenis van de Tweede Wereldoorlog inhoudelijk aan het heden linkt. Door het landelijke, kritische, actuele en inclusieve karakter van de voorstellingen, sluit het werk van Theater Na de Dam goed aan bij de doelstellingen van SDM. Daarom hebben we in 2017 besloten om Theater Na de Dam meerjarig en institutioneel te ondersteunen.”* – **Karlijn Bink**, bureaucoördinator en programmamedewerker

ge- en herdenken

New Urban Collective

THE BLACK ARCHIVES

Wat: The Black Archives is een historisch archief dat zich richt op het verzamelen, conserveren en delen van zwarte geschiedenis, literatuur en cultuur in Nederland. Het is een plek waar men terecht kan voor inspirerende gesprekken, inhoudelijke activiteiten en kennis vanuit zwarte en andere perspectieven die elders vaak onderbelicht zijn. **theblackarchives.nl**

Hoe: Voor The Black Archives was 2018 een jaar van grote ontwikkelingen en veel activiteiten. De eerste expositie van de organisatie, *Zwart en Revolutionair: het verhaal van Hermina en Otto Huiswoud*, werd wegens groot succes verlengd. In oktober volgde een tweede expositie: *Onze *Tori: Verhalen van Surinamers in Nederland*. The Black Archives organiseerde meer dan 50 rondleidingen en diverse evenementen vanuit de inhoud van de collectie en tentoonstellingen. Eind 2018 werd het werk van The Black Archives bekroond met de *Amsterdamprijs voor de Kunst* van het Amsterdams Fonds voor de Kunst.

Waarom gesteund: *“The Black Archives vertelt verhalen uit onze geschiedenis vanuit onderbelichte perspectieven. De organisatie verbindt daarin structureel heden en verleden. In gesprekken over thema’s als (anti)racisme, (non-)discriminatie en (gender)gelijkheid, verduidelijkt The Black Archives steeds de link tussen hedendaagse maatschappelijke situaties en het koloniale verleden en de geschiedenis van slavernij. The Black Archives begon een paar jaar geleden als een goed idee van een bevlogen mensen. Het is fantastisch te zien hoe de oprichters een steeds verder groeiend publiek weten te bereiken.”*

– **Nadja Groot**, programmamanager

Interview Karin Amatmoekrim - Verzwegen geschiedenis

Verhalen die iedere Nederlander aangaan

Karin Amatmoekrim is schrijfster en letterkundige en publiceerde romans als *Het gym*, *De man van veel* en *Tenzij de vader*. Daarnaast schrijft ze essays voor De Groene Amsterdammer en NRC Handelsblad. In 2018 werd ze correspondent Verzwegen Geschiedenis bij het gelijknamige project van De Correspondent en The Black Archives.

In deze serie snijdt Amatmoekrim onderwerpen uit de wereldgeschiedenis aan waarover te weinig bekend is. "Er zijn talloze geschiedenissen waarvan alleen een handjevol historici op de hoogte is. Dit terwijl die verhalen verklaren hoe onze samenleving werd opgebouwd."

Bouwstenen Het doel van de artikelenreeks is het ontsluiten van belangrijke delen van de geschiedenis. Amatmoekrim: "Als je de verhalen kent, krijg je een veel duidelijker beeld van de bouwstenen van de wereld. Je gaat de wereld beter begrijpen. Een voorbeeld hiervan is de geschiedenis van Haïti, het land dat door Donald Trump een shit hole country werd genoemd. Haïti werd in 1804 onafhankelijk van Frankrijk. Het moest daarvoor een schuld afbetalen

'Het wordt tijd dat we onze relatie ten opzichte van de rest van de wereld op een eerlijke manier onder ogen komen, zodat alle mensen zich gerepresenteerd weten'

van omgerekend 17 miljard euro. Tot in de jaren veertig van de vorige eeuw is Haïti bezig geweest met aflossen. Sinds ik dit weet, kijk ik met meer begrip en respect naar dit eiland. Daarnaast kijk ik anders aan tegen de rijkdom van Frankrijk, die mede voort is gekomen uit kolonialisme en herstelbetalingen."

Anton de Kom De eerste geschiedenis die Amatmoekrim voor De Correspondent beschreef is die van Anton de Kom. Amatmoekrim: "In 2013 schreef ik een roman over De Kom. Het opvallende is dat, hoewel de schrijver en verzetsstrijder als held gevierd wordt door mensen die zijn geschiedenis kennen, hij toch niet bekend is onder het grote publiek. Ik merk dit als ik word »

‘Wij mensen,
onze culturen en
onze landen zijn
zoveel nauwer
met elkaar
verweven
dan we weten.
We staan veel
dichterbij elkaar
dan we denken’

» uitgenodigd voor lezingen over mijn werk. Ik vraag dan aan het publiek of zij hebben gehoord van De Kom. Het verbaast me steeds weer dat er nooit meer dan een paar mensen hun hand opsteken. Dit zegt iets over hoe gescheiden de groepen zijn waarin wij leven in ons land. In mijn optiek hoort De Kom, die in zijn schrijverschap streed tegen het eenzijdige perspectief van het Nederlandse geschiedenisonderwijs, in elk geschiedenisboek thuis.”

Amatmoekrim hoopt dat er ook in het onderwijs meer aandacht komt voor verzwegen geschiedenissen. “Het is belangrijk dat de geschiedenislessen zoals we die op school krijgen, steeds nader bekeken worden. Een aanzienlijk deel van de samen-

leving heeft elders wortels. Het wordt tijd dat we onze relatie ten opzichte van de rest van de wereld op een eerlijke manier onder ogen komen, zodat alle mensen zich gerepresenteerd weten. Niet alleen in de media, maar ook in het onderwijs. Belangrijk is niet zozeer alles om te gooien, maar dat we andere, nieuwe vensters en perspectieven toevoegen. Dan zie je namelijk dat de geschiedenis een constructie is, een verhaal dat aangevuld kan worden.”

Onbekend, maar niet onbeladen

Het jaar 2018 stond voor Amatmoekrim in het teken van de serie Verzwegen Geschiedenis. “Van tevoren had ik met De Correspondent afgesproken dat ik er één week per maand aan zou werken. Ik dacht: ‘leuk, dan leer ik allemaal nieuwe dingen!’ Maar het zijn zulke onbekende en beladen verhalen, dat de reeks artikelen veel meer investering vroeg. “Omdat vaak niet veel over de onderwerpen is geschreven, heb ik me vooral gebaseerd op wetenschappelijk onderzoek. Het maken van de vertaalslag van wetenschappelijke literatuur naar een toegankelijk artikel waarin je de lezer meeneemt in het verhaal, en tegelijkertijd de beladenheid wilt overbrengen, kost veel tijd. Ook emotioneel viel de ontwikkeling van deze serie me heel zwaar.”

De Correspondent

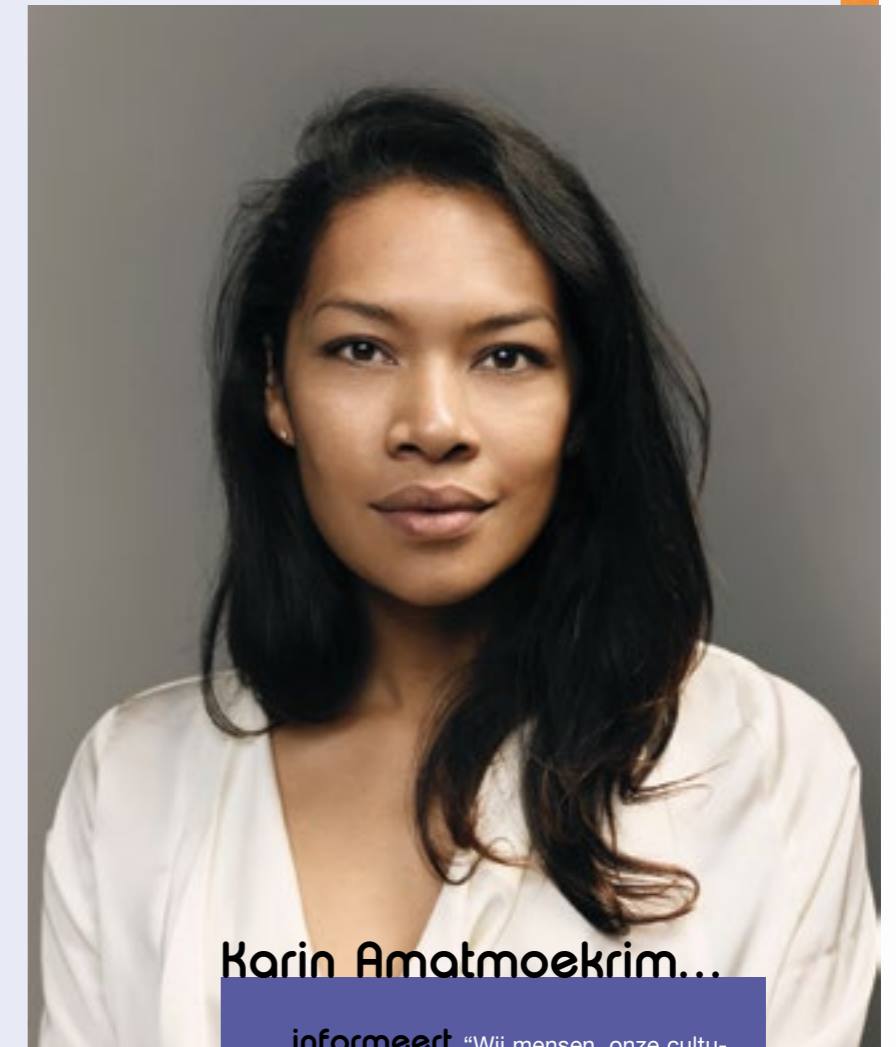
06.09.2018 • Leestijd 18 - 25 minuten

Haitiaanse vrijheidsstrijders versloegen het immense leger van Napoleon en stichtten de allereerste vrije zwarte republiek in koloniale tijd. Maar hun unieke strijd toont welke offers zulke idealen vaak vragen: westerse repercussies zetten het land op een achterstand die het nooit meer inhaalde.

Haiti versloeg het immense leger van Napoleon. Maar daarvoor betaalt het land nog steeds de

Gelukkig is het vele werk niet voor niets geweest. De artikelen zijn ontzettend goed ontvangen, veel gelezen en gedeeld. Amatmoekrim: “Uit de vele reacties onder de artikelen blijkt dat mensen iets nieuws hebben gelezen. Lezers geven aan dat ze zich bewuster zijn geworden van de machtsverhoudingen en de complexiteit van onze geschiedenis. Ik ben ongelooflijk trots op het feit dat we dat hebben bereikt!” ■

– decorrespondent.nl/karinamatmoekrim

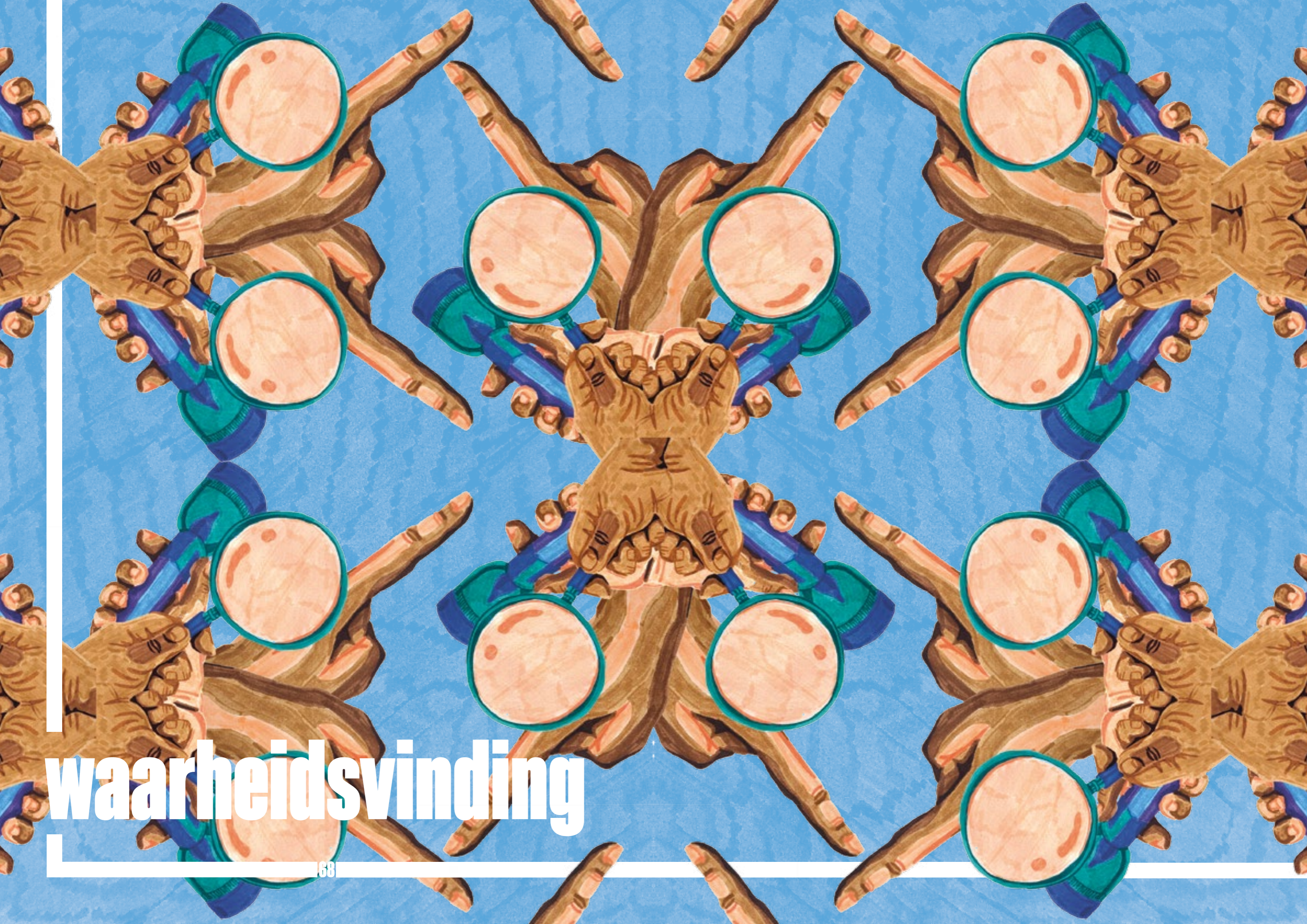

Karin Amatmoekrim...

...informeert “Wij mensen, onze culturen en onze landen zijn zoveel nauwer met elkaar verweven dan we weten. We staan veel dichterbij elkaar dan we denken.”

...inspireert “De geschiedenis van Haïti inspireert mij mateloos. Als je je in de Haïtiaanse revolutie verdiept, ontdek je dat de opvattingen over gelijkwaardigheid op veel plekken ter wereld tegelijkertijd ontstonden. Veel historici beweren dat de slavernij door het Westen werd afgeschaft, terwijl nieuwe onderzoeken uitwijzen dat een groot deel van de strijd voor afschaffing kwam vanuit de tot slaaf gemaakten. Dit laat zien hoe dicht we bij elkaar staan. Dat wij als mensen op dezelfde manier denken en tegelijkertijd dezelfde soort ideeën opvatten.”

...activeert “Probeer op een andere manier naar de geschiedenis te kijken. Bekijk de onderwerpen ook eens vanuit een heel ander perspectief dan het gebruikelijke.”

waarheidsvinding

Parbode

DESINFORMATIE VER-
KIEZINGSCAMPAGNES
SURINAME

Wat: In aanvulling op het maandelijks magazine, publiceert het Surinaamse Opinieblad Parbode in aanloop naar de verkiezingen in Suriname van mei 2020, vijf themanummers. In deze journalistieke dossiers onderzoekt Parbode gevallen van desinformatie tijdens de verkiezingscampagnes.

parbode.com

Hoe: In elk themanummer staat een dossier centraal dat te maken heeft met propaganda. Per dossier gaat Parbode in op drie actuele voorbeelden, waarmee het (de werking van) staats- en oppositiepropaganda inzichtelijk maakt. Gelijktijdig met de publicaties, opent Parbode een online discussieforum op de website waar lezers met elkaar in gesprek kunnen gaan.

Waarom gesteund:

“Parbode is een van de weinige kritische, onafhankelijke (opinerende) media in Suriname. In dit project wil Parbode een voor SDM zeer belangrijk onderwerp onderzoeken: de misinformatie en manipulatie van burgers via onderwijs, media, justitie en politiek. Goed uitgevoerd, representeert zo'n type project in de kern waarom wij (opinerende) media zien als waakhond van een goed functionerende democratische rechtsstaat.”

– **Karlijn Bink**, bureaucoördinator en programmamedewerker

Investico

DOSSIER PRIVACY

Wat: Platform voor onderzoeksjournalistiek Investico ontwikkelde in 2018 een dossier 'privacy'. Daarin onderzoekt Investico privacy-schendingen in het publieke domein. Het dossier bevat artikelen over smart cities die met sensoren en camera's hun burgers volgen, de handel in betaalgegevens, privacy-schendingen op de werkvloer, digitale patiëntendossiers en het privacy-beleid van mediabedrijf Talpa. **platform-investico.nl**

Hoe: Voor elk project is drie maanden onderzoek gedaan door Investico-verslaggevers; vaak in nauwe samenwerking met de mediapartners die het onderzoek publiceren. In het dossier *privacy* zijn dat: De Groene Amsterdammer, Argos Radio, Follow the Money, Trouw, Medisch Contact en Arts en Auto. Het project wordt afgesloten met een profiel van de Autoriteit Persoonsgegevens en een privacy-debat in samenwerking met de Universiteit van Amsterdam.

Waarom gesteund: “Hoewel er veel geschreven wordt over grote schandalen als Cambridge Analytica of de effecten van de Nederlandse sleepnetwet, zijn er nog veel privacy-gerelateerde ontwikkelingen die in de media minder aan bod komen. De risico's die gepaard gaan met de veelheid aan technologische ontwikkelingen zijn voor een leek moeilijk inzichtelijk te maken. Dit project vult een deel van deze lacune in, door op begrijpelijke wijze inzicht te geven in de effecten en risico's van technologische ontwikkelingen die ons allemaal (onbewust) raken.”

– **Willem Lenders**, programmamedewerker

Stichting Vers Beton

DE BOUWENDE MACHT

Wat: Daar was het weer te horen, tijdens de gemeenteraadsverkiezingen in Rotterdam: het aloude mantra 'bouwen, bouwen, bouwen'. Maar wie bepaalt wat er in de stad gebouwd wordt? 'Wij, de burger, via onze lokale politieke vertegenwoordigers', is het meest voor de hand liggende antwoord. Maar zo simpel is het niet. Welke partijen hebben allemaal een vinger in de bouwplank, en hoe dik is die vinger? In een groot onderzoek voor de onderzoeksredactie van Vers Beton, duikt Margot Smolenaars in de verhalen achter de stenen façades van Rotterdam. **versbeton.nl**

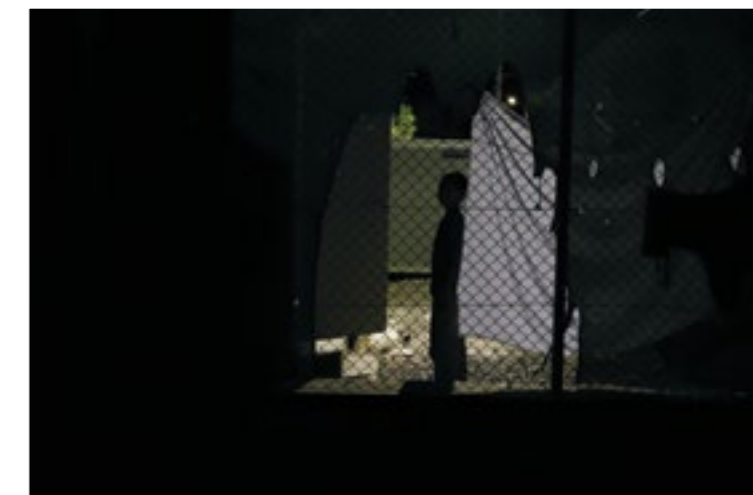
Hoe: Margot Smolenaars sprak met (oud-) politici, (ex-)ambtenaren, investeerders, ontwikkelaars en bouwers die de afgelopen 25 jaar betrokken waren bij de totstandkoming van grote beeldbepalende bouwprojecten in de stad: van de Erasmusbrug tot de Markthal. Uit dit onderzoek is een serie van zeven artikelen (achtergrondverhalen en interviews) voortgekomen én een journalistieke game.

Waarom gesteund: “De Bouwende Macht was een onderzoeksjournalistiek project over machtsstructuren in de publieke ruimte. Het was een van de eerste dossiers van de onderzoeksredactie van Stichting Vers Beton. SDM investeerde hiermee in de ontwikkeling van lokale onderzoeksjournalistiek, en bovendien op een thema dat voor ons prioriteit heeft: transparantie en accountability van bedrijven en overheden. Controlerende onderzoeksjournalistiek, zeker ook op lokaal niveau, is van belang voor een goed functionerende democratische rechtsstaat.”

– **Karlijn Bink**, bureaucoördinator en programmamedewerker

waarheidsvinding

Lighthouse Reports

VERDWENEN KINDEREN

Wat: Verdwenen Kinderen is een journalistieke zoektocht naar in Europa vermiste migrantenkinderen. De zoektocht wordt uitgevoerd en aangestuurd door een groep onderzoeksjournalisten van Lighthouse Reports, News Deeply en Bellingcat. Het doel is om verdwenen kinderen een gezicht en stem te geven. **lighthousereports.nl**

Hoe: Het is niet bekend hoeveel kinderen van vluchtelingen daadwerkelijk worden vermist. Met behulp van openbare bronnen en onderzoek ter plaatse, brengt Lighthouse Reports de aantallen zo goed mogelijk in kaart. De journalisten werken met ouders en/of verzorgers die hun kind zijn kwijtgeraakt in Europa, om de verhalen een gezicht te geven en de vermiste kinderen terug te vinden. Ze vertellen de verhalen over de ouders en de kinderen, de data en de zoektocht via geschreven journalistieke producties en een korte documentaire.

Waarom gesteund: “Lighthouse Reports gebruikt innovatieve onderzoeks- en vertelmethoden die resulteren in producties waarin machthebbers ter verantwoording worden geroepen. Ook met ‘Verdwenen Kinderen’ hebben de journalisten een heldere strategie voor ogen, met een scherp doel: namelijk door vanuit een rol als journalistieke waakhond, overheden te bewegen hun verantwoordelijkheden te nemen in de waarborging van de rechten van de verdwenen kinderen en hun families.”

– **Nadja Groot**, programmamanager

Interview Esther de Haan (SOMO) - Paying the Price

Onderzoek naar publieke investeringen in medicijnontwikkeling

De torenhoge prijzen van bepaalde medicijnen zorgen ervoor dat de toegankelijkheid en betaalbaarheid van deze medicijnen in het geding komen. Paying the Price* is een onderzoek naar hoe zowel direct als indirect veel publiek geld in de ontwikkeling van deze medicijnen wordt gestoken.

Esther de Haan is senior onderzoeker bij Stichting Onderzoek Multinationale Ondernemingen (SOMO)**. "Door het onderzoek in diverse vormen uit te brengen, worden resultaten toegankelijker voor het brede publiek en interessanter voor journalisten. We ontwikkelen daarom onder andere een podcast en animated video. Hiermee willen we een maatschappelijke discussie aanjagen over publieke investeringen in de ontwikkeling van dure geneesmiddelen. We stellen de vraag of het verdienmodel achter deze investeringen wel ten goede komt aan de volksgezondheid."

* **Paying the Price** bestaat uit een onderzoek naar publieke investeringen in medicijnontwikkeling. De resultaten van het onderzoek worden gecommuniceerd door middel van publiekvertalingen.

** **SOMO** onderzoekt multinationals en de gevolgen van hun activiteiten voor mens en milieu. De stichting richt zich, naast onderzoek, ook op advies en training aan maatschappelijke organisaties. Hiermee draagt SOMO bij aan sociale, ecologische en economische duurzaamheid.

SOMO vindt het belangrijk dat de democratische controle op publieke investeringen in medicijnontwikkeling wordt vergroot. De Haan: "Met dit project trachten wij de dwarsverbanden binnen de farmaceutische industrie en tussen die industrie en de overheid bloot te leggen. Door de publiekvertalingen landen de resultaten van het onderzoek bij een breder publiek. Op deze manier proberen wij dit belangrijke onderzoek breder in de maatschappij onder de aandacht te brengen. Het doel is dat het debat over de kosten van medicatie en de rol van de overheid en het bedrijfsleven hierin op geïnformeerde wijze gevoerd kan worden. Transparantie is een basisvoorwaarde voor een goede balans tussen private en publieke belangen."

De ware kosten Voor De Haan is het belangrijk dat medicijnen voor iedereen beschikbaar komen. "Het is onverdraaglijk dat er medicijnen zijn die iemands leven kunnen verbeteren, verlengen of zelfs iemand kunnen genezen, maar dat er door het prijskaartje dat eraan hangt, geen toegang toe is. Of dat er excessief voor betaald moet worden. In ons project laten we zien dat de bedrijven die dit type medicijnen ontwikkelen, dit deels ook nog eens doen met publiek geld. Publiek geld moet echter gebruikt worden om betaalbare medicijnen te ontwikkelen, niet om winsten te maximaliseren. Daarom pleiten wij ervoor dat er voorwaarden worden verbonden aan de investering van publiek geld in medicijnontwikkeling." >>

Esther de Haan...

...informeert: "Er gaat publiek geld naar medicijnontwikkeling. Op deze geldstromen ontbreekt publieke controle. Omdat er geen betaalbare medicijnen op de markt komen, profiteert de maatschappij hier niet van. Het verdienmodel van medicijnontwikkeling, waaraan de Nederlandse overheid bijdraagt, werkt hoge prijzen van medicijnen in de hand."

...geïnspireerd door: "Mijn collega's en anderen die zich inzetten voor een mondiaal systeem dat eerlijk, democratisch, transparant en ecologisch duurzaam is."

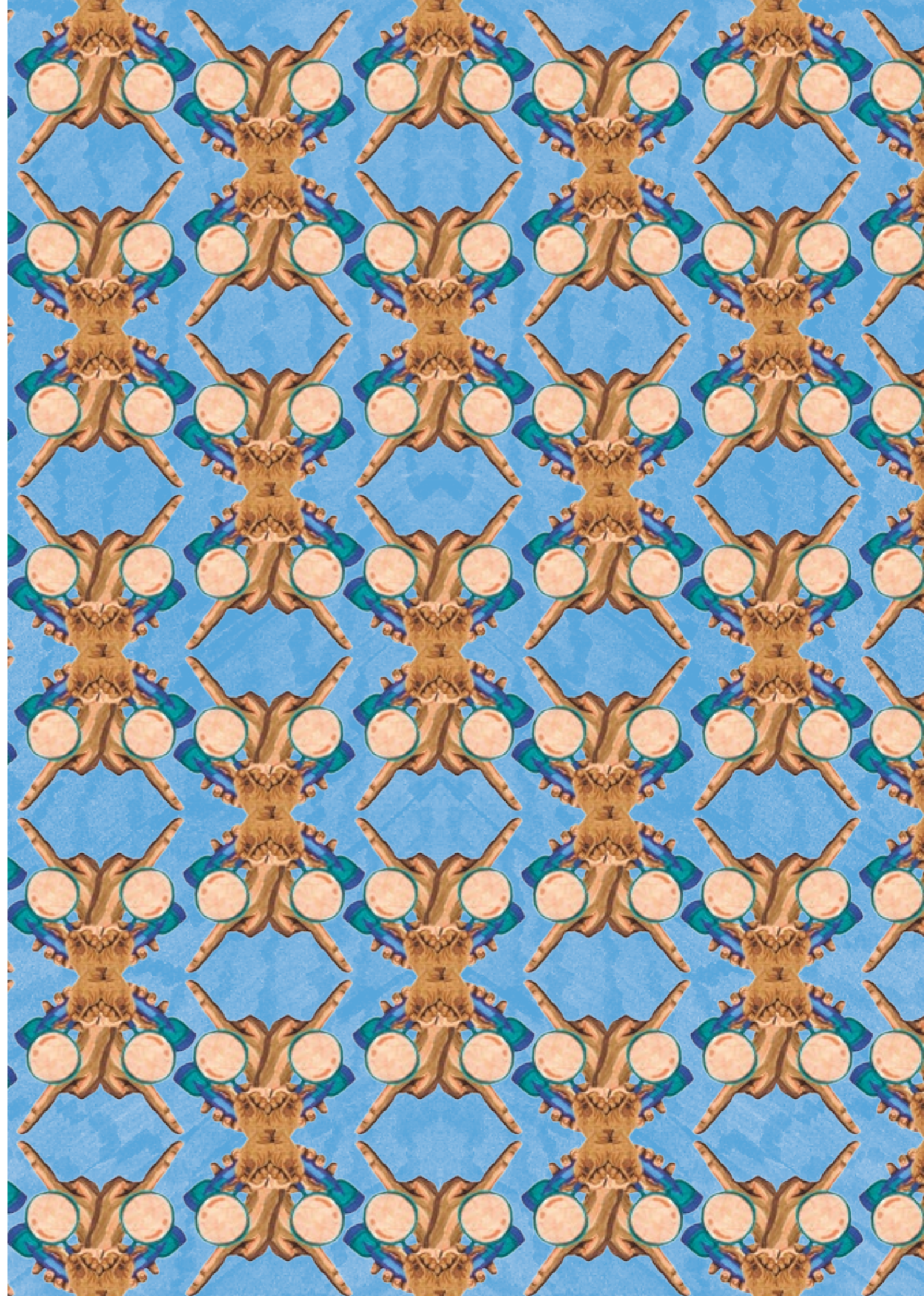
...activeert: "Het is belangrijk dat de publieke discussie over toegang tot betaalbare medicijnen gevoerd blijft worden. Publiek geld dat wordt geïnvesteerd in de ontwikkeling van medicijnen moet gepaard gaan met publieke verantwoording en controle over de toegang tot geproduceerde medicijnen."

'Publiek geld moet echter gebruikt worden om betaalbare medicijnen te ontwikkelen, niet om winsten te maximaliseren'

» **Uitbannen van armoede en ongelijkheid**

Het project *Paying the Price* is een actueel en urgent voorbeeld van de destructieve en oneerlijke handelspraktijken die SOMO ziet als één van de structurele oorzaken van armoede, ongelijkheid en uitbuiting van mensen en natuurlijke hulpbronnen door multinationals. SOMO wil toe naar een mondiaal economisch systeem dat eerlijk, democratisch, transparant en ecologisch duurzaam is. In dit systeem roept het maatschappelijk middenveld multinationals en overheden ter verantwoording voor destructieve en oneerlijke handelspraktijken en voor de schending van mensenrechten. Daarnaast is het maatschappelijk middenveld in staat om economische alternatieven te realiseren, op lokaal niveau en wereldwijd. De Haan: "Wij denken dat dit essentiële voorwaarden zijn om de structurele oorzaken van armoede, ongelijkheid en uitbuiting van mensen en natuurlijke hulpbronnen - die worden veroorzaakt door multinationals - wereldwijd uit te bannen."

■ somo.nl

media- innovatie

HAALBAARHEIDSONDERZOEK VILEINE ACADEMY

Wat: Vileine is een feministisch mediaplatform waarmee de nieuwe feministische golf wordt onderzocht en geduid. Vileine startte Vileine Academy als "eerste onafhankelijke journalistieke opleiding voor vrouwen". Het doel van de Academy is het stimuleren van een inclusieve werkwijze op nieuwsredacties door middel van matching, masterclasses en begeleiding. Middels een haalbaarheidsonderzoek werden de mogelijkheden en potentiële partnerschappen voor de Academy in kaart gebracht. **vileine.com**

Hoe: Om voor Vileine Academy een onafhankelijk programma en verdienmodel te ontwikkelen dat aansluit op bestaande redactionele werkelijkheden én talenten tegen uitsluitingsmechanismen beschermt, zijn bestaande inzichten gecombineerd met een nieuwe verkenning in het medialandschap. In samenspraak met verschillende media is gekeken naar passende oplossingen voor een lange-termijn-aanwas van talent. Als resultaat zijn er partnerschappen gesloten met pionierende kranten, waardoor de eerste lichting van Vileine Academy in 2019 kan beginnen.

Waarom gesteund: "Hoewel er al decennialang gesprekken gevoerd worden om de journalistiek representatief te maken, zien we daar nog steeds grote uitdagingen. De kennis die Hadjar Benmiloud (oprichter) heeft over het journalistieke landschap, haar netwerk en haar ervaringen als vrouwelijke journalist van kleur, maakt dat we vertrouwen hadden zij middels dit onderzoek de juiste werkwijze voor de Vileine Academy zou kunnen uitstippelen."

– **Maartje Eigeman**, programmamanager

Jos de Putter

DEEFOCUS WEBDOCS

Wat: DeepFocus Webdocs produceert filmische verhalen achter het nieuws voor een online publiek. Deze doelgroep is veelal vervreemd van traditionele media maar is wel geïnteresseerd in (visuele) informatievoorziening die meer verdieping biedt dan vlogs en branded content. De serie brengt urgente maatschappelijke thema's op een persoonlijke en directe manier in beeld. De Webdocs dragen zowel bij aan verdieping als aan innovatie van visuele journalistiek. **josdeputter.com/webdocs**

Hoe: Jonge filmmakers maken persoonlijke en urgente korte webdocumentaires, bij voorkeur in de eigen omgeving: films vanuit de eerste persoon die de kijker direct aanspreken. De filmmaker fungeert als gids en neemt de kijker mee op zijn of haar zoektocht binnen een actueel thema. Op deze manier bewerkstelligen de films identificatie met de maker en het onderwerp én dragen ze bij tot meer begrip van de impact van het nieuws op individueel en lokaal niveau.

Waarom gesteund: "Toen in 2013 de eerste documentaires van DeepFocus Webdocs werden gemaakt, was het format echt innovierend in het documentairelandschap. Visueel aansprekende en inhoudelijk sterke, korte documentaires voor een online publiek, gemaakt door beginnende makers 'on the ground': daar waar het verhaal zich afspeelt. We zijn verheugd te zien hoe het format van DeepFocus Webdocs zich steeds verder nestelt in het Nederlandse landschap, met een groeiend aantal mediapartners zoals De Correspondent, Vrij Nederland en IDFA." – **Willem Lenders**, programmamedewerker

VersPers

HET BREDE NETWERK

Wat: Nederlandse redacties bestaan voor maar 2% uit mensen met een migrantenachtergrond. Daar wil het Brede Netwerk verandering in brengen. Het Brede Netwerk bestaat uit 40 journalisten van onder andere NRC, Nieuwsuur, Trouw, RTL, de Correspondent en de NOS, die het begrip diversiteit in brede zin vertegenwoordigen en nastreven. Via een leertraject met onder andere masterclasses biedt Het Brede Netwerk talentvolle jongeren met journalistieke ambities de kans om kennis op te doen, hun journalistieke netwerk uit te breiden en zo hun kansen op een baan binnen de media te verhogen. **verspers.nl**

Hoe: Bekende en inspirerende journalisten delen hun kennis en ervaring met de deelnemers. De masterclasses worden steeds op een andere redactie gehouden. Bijvoorbeeld op de redacties van NRC Handelsblad, Trouw, NOS op 3, Vice en RTL Nieuws. Tijdens de masterclasses krijgen deelnemers de kans om op deze redacties een kijkje achter de schermen te nemen.

Waarom gesteund: "In de afgelopen decennia zijn er regelmatig initiatieven gestart om Nederlandse redacties een betere afspiegeling te laten zijn van de samenleving. Het Brede Netwerk is geïnitieerd door journalisten en werknemers van verschillende redacties en mediabedrijven en lijkt duurzame resultaten op te leveren. Een deel van de deelnemers blijft na dit traject verbonden aan de media met wie ze via het Brede Netwerk in contact zijn gekomen. Sommigen bemachtigen een plek op een redactie, anderen schrijven freelance voor verschillende platforms. Doordat de initiatiefnemers van het Brede Netwerk in gesprek blijven met zowel de deelnemers als de redacties die bij het project zijn betrokken, worden de behoeftes van beide partijen gehoord en het traject steeds verbeterd." – **Sümeyye Ekmekci**, programmamedewerker

DIPSAUS

Dipsaus

PODCAST

Wat: Dipsaus is een podcast voor en door vrouwen van kleur, ontstaan uit de behoefte om vanuit dit perspectief verhalen te vertellen en maatschappelijke onderwerpen te bespreken. Sinds 2018 werkt Dipsaus aan de uitbreiding tot multimediaal platform. Dit platform beoogt bij te dragen aan een meerstemmig en inclusief medialandschap. **dipsaus.org**

Hoe: In samenwerking met nieuwe makers van kleur brengt Dipsaus verschillende mediaproducties uit, zoals artikelen, essays, een nieuwe podcast en een boek. Hiervoor wordt samenwerkt met bestaande media en platforms, zoals OneWorld, Dag & Nacht Media, en De Nieuwe Garde.

Waarom gesteund: "Dipsaus vormt een belangrijke schakel tussen traditionele (media)instituten en jonge makers van kleur. Met deze pilotproducties ondersteunen we zowel de ontwikkeling van Dipsaus als platform, als talentvolle nieuwe makers in het publieke debat. Beide dragen bij aan een pluriform en inclusief medialandschap." – **Maartje Eigeman**, programmamanager

Interview Nora Uitterlinden - Trans in Beeld

Transgender Netwerk Nederland

Transgender
Netwerk
Nederland

(TNN) zet zich in voor de emancipatie van transgender personen en hun omgeving. Voor het project Trans in Beeld onderzocht TNN hoe er meer diversiteit in de beeldvorming zou kunnen komen, zodat er een representatiever beeld van transgender-zijn ontstaat.

TNN is opgericht in 2008 en is de landelijke belangenorganisatie van transgender personen. Nora Uitterlinden, communicatiemedewerker bij TNN: "Wij informeren over en agenderen transgender onderwerpen die spelen in de samenleving en bij transgender personen. Als landelijk netwerk brengen we mensen en organisaties met elkaar in contact. Hiermee willen we bijdragen aan een genderdiverse en inclusieve samenleving waarin transgender personen zichzelf kunnen zijn en hun volle potentieel kunnen ontwikkelen."

Mijn vader Zelf is Uitterlinden in juni 2018 bij TNN begonnen. Haar persoonlijke achtergrond is een belangrijke motivatie voor haar werk. "Toen ik kind was, is mijn vader een aantal jaren vrouw geweest. In een kranteninterview uit die tijd zei mijn moeder over hem 'ze leeft nu'. Maar dat leven was zwaar. Op straat werd mijn vader soms aangevallen. Een keer werd zijn pruik van zijn hoofd geslagen en in mijn kinderwagen gegooid. Na een paar jaar stopte hij met vrouwenkleden dragen, en daarna praatte hij er niet meer over. Des te meer reden voor mij om er nieuwsgierig naar te zijn. Waarom wil iemand van geslacht veranderen? En hoe weet je eigenlijk wat je geslacht is, zit dat in je hoofd of in je genen? Waarom voelen wildvreemden zich geroepen om iemand die transgender is, aan te vallen? En hoe zorg je ervoor dat mensen trans-zijn niet als een probleem zien maar als een feit?"

Geweld Uitterlindens vader was vrouw in de jaren tachtig, maar ook nu hebben trans personen nog altijd veel te maken

***Cisgender** refereert aan mensen die zich identificeren met het geslacht dat toegewezen is bij de geboorte, als tegenhanger van de term transgender.

'Vaak wordt een trans persoon geframed als óf succesvol óf een randfiguur'

met geweld. Uit onderzoek van TNN blijkt dat ze zich ten opzichte van cisgender* individuen twee keer zo vaak onveilig voelen, zeven keer zo vaak worden mishandeld of daarmee worden bedreigd, en tien keer zo vaak slachtoffer zijn van cyberpesten.

Transgender personen worden de laatste jaren steeds zichtbaarder in de media, maar niet altijd op een representatieve manier. Uitterlinden: "Zo zie je nog weinig diversiteit. Vaak wordt een trans persoon geframed als óf succesvol óf een randfiguur. Omdat betrekkelijk weinig mensen in hun directe omgeving transgender personen kennen, verloopt de beeldvorming voor de meesten via de mainstream media. Berichten in de media speelt voor trans personen ook vaak mee bij de ontdekking van hun transgender-zijn."

Diversiteit in beeldvorming Daarom heeft TNN in samenwerking met kennisinstituut Atria, Stichting T-Image en de Universiteit Leiden voor het project Trans in Beeld onderzocht hoe er meer diversiteit in de beeldvorming zou kunnen komen, zodat er een beeld van transgender-zijn ontstaat dat herkenbaarder is >>

Nora Uitterlinden...

...informeert: “Volgens de laatste cijfers van het Sociaal Cultureel Planbureau denkt één op de tien Nederlanders nog altijd negatief over transgender personen. Media dragen nog vaak bij aan het ontstaan en de bevestiging van (onbewuste) vooroordelen. Daarom is dit een belangrijke plek om de beeldvorming representatiever en dus preciezer te maken.”

...geïnspireerd door: “Kam Wai Kui van T-image is partner in het project Trans in Beeld en is voor mij een grote inspiratie. Hij heeft in 2001 het eerste Nederlandse transgenderfilmfestival georganiseerd. Jaren geleden interviewde ik hem voor het feministische tijdschrift LOVER over oudere trans personen in films. Hij zag destijds dat er vooral jonge ‘hippe’ trans mensen in films te zien waren, en hij wilde dat diverser maken door op het filmfestival ook eens wat oudere trans mensen in films te tonen. ‘Ouderen zijn geen belofte meer, ze worden afgerekend op wat ze zijn geworden,’ zei hij. ‘Dat maakt dat we meedogenloos naar ze kijken. “Kijk, nou wat ervan geworden is...” Niet zo handig voor een emancipatiebeweging.’ Ik vond het zo mooi dat hij, terwijl hij wist dat het niet handig was, tóch bleef zoeken naar films met ouderen erin. En die uiteindelijk ook vond, zoals Southern Comfort (Kate Davis, VS 2001), en Claudette (Sylvie Cachin, Zwitserland, 2008).”

...activeert: “Wil jij als mediamaker bijgepraat worden over transgender onderwerpen? Mail dan naar nora@transgendernetwerk.nl. Wij komen graag langs!”

» voor meer mensen. Uitterlinden: “Tijdens gesprekken met mediamakers bleek dat zij vaak niet weten hoe ze trans mensen kunnen bereiken, en dat ze soms bang zijn om fouten te maken in hun berichtgeving over transgender onderwerpen. Omgekeerd vertrouwen trans personen journalisten niet zo snel, vanwege de vele voorbeelden van sensationele, weinig respectvolle verslaggeving.”

Laagdrempelige ontmoetingen

“Naar voorbeeld van de Britse organisatie All About Trans, besloten we om laagdrempelige en kleinschalige ontmoetingen tussen trans personen en mediamakers te organiseren.” Deze ontmoetingen maken het voor beide partijen eenvoudiger om elkaar te vinden. Hierdoor zal de berichtgeving niet alleen beter worden, maar zich ook minder beperken tot ‘bekende gezichten’ van trans personen die al media-bekendheid hebben.

Een van deze ontmoetingen vond plaats op uitnodiging van NRC. Uitterlinden: “We hebben meegedacht over het onderdeel *LHBTI* in hun stijlguide. NRC-journalist Menno Sedee gaf aan dat hij het zeer waardevol vond om transgender personen te betrekken bij het maken van de stijlguide.

Zo konden zij hun eigen aannames valideren en merkten ze waar de doelgroep (trans mensen) zelf de meeste nadruk op legde.”

Mediamakers kunnen volgens Uitterlinden een belangrijke bondgenoot zijn bij de emancipatie en representatie van transgender personen. Door nauwkeurige, evenwichtige en respectvolle terminologie te gebruiken en door diversiteit aan te brengen in de personen en thematieken die worden weerspiegeld. Daarom is het belangrijk dat trans personen beter de weg weten naar de media. En andersom: dat mediamakers kundiger zijn en betere contacten hebben in trans gemeenschappen.

Trots Trots is Uitterlinden op het artikel *Transtrends* door Lisa Peters dat op 16 januari 2019 verscheen in *De Groene Amsterdammer*. “Lisa Peters was aanwezig bij een pilot-bijeenkomst voor trans mensen en mediamakers die TNN had georganiseerd. *Transtrends* is één van de weinige écht diepgaande artikelen die de laatste jaren in het Nederlands zijn gepubliceerd. De dichtheid aan deskundigen die zelf trans zijn, is hoger dan welk ander artikel ook. Het is kundig geschreven en het biedt overzicht. Dit soort journalistiek is heel belangrijk.”

Voor de toekomst hoopt Uitterlinden dat de media voorbij de clichés zullen reiken en transgender-zijn in alle gelaagdheid representeren. ■

transinbeeld.nl

Het doel van het project *Trans in Beeld* is beeldvorming van trans personen in de media te bevorderen die juist, positiever en evenwichtiger is. Op de lange termijn moet dit leiden tot meer acceptatie, zelfacceptatie en -ontplooiing van trans personen.

Het project richt zich op vier subdoelen:

1. Verbeteren van terminologie en taalnuances in berichtgeving
2. Meer diversiteit in thematiek en benadering van trans onderwerpen
3. Meer diversiteit in de trans personen die zichtbaar zijn in de media
4. Betere mediavaardigheid van trans personen

organisatie, bestuur en toezicht

Organisatie, bestuur en toezicht

Met het reguliere financieringsprogramma ondersteunt SDM initiatieven, individuen en organisaties die bijdragen aan haar doelstellingen. In 2018 waren er drie oproepen tot aanvragen voor dit programma. In totaal kwamen er 360 aanvragen binnen, waarvan er met overtuiging 71 zijn geselecteerd en gefinancierd. De projecten en organisaties kunnen behoorlijk verschillen wat betreft vorm, richting en onderwerp, maar hebben allen als doel om bij te dragen aan een samenleving die beter voldoet aan de fundamentele rechten en vrijheden zoals beschreven in de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens – voor SDM het belangrijkste uitgangspunt.

Organisatie

De organisatie van SDM bestond in 2018 uit de volgende personen:

Nienke Venema – directeur-bestuurder

Nevenactiviteiten:

- Penningmeester van het bestuur van Stichting Daria Bukvic;
- Lid van de raad van advies van Stichting CollAction;
- Lid van de Advisory Council voor Innovation in Developing Reporting van het European Journalism Centre.
- Lid van het bestuur van Ariadne Network
- Lid van het bestuur van Alliance Publishing Trust

Karlijn Bink – bureaucoördinator

Maartje Eigeman – programmamanager

Sümeyye Ekmekci – programmamedewerker

Nadja Groot – programmamanager

Willem Lenders – programmamedewerker

Shula Tas – extern adviseur

Krystel Singh – extern communicatieadviseur

Internationale samenwerking

SDM werkt regelmatig samen met andere fondsen die vergelijkbare doelstellingen nastreven. De stichting is lid van het Fondseninstituut Nederland (FIN), het Europese fondsen netwerk Ariadne en het internationale fondsen netwerk EDGE.

In 2016 heeft Open Society Foundations (OSF) SDM benaderd voor tweejarige samenwerking op een gedeelde doelstelling, namelijk het tegengaan van discriminatie van moslims in Nederland. Het programma tegen moslimdiscriminatie dat uit deze samenwerking is ontstaan, richt zich naast financiering ook op de mogelijkheid tot trainingen en coaching. Belangrijk om te benadrukken is dat de financiële bijdrage van de OSF voor SDM niet noodzakelijk is om dit programma uit te voeren. SDM is en blijft een strikt onafhankelijke stichting. Zij behoudt zich ook binnen deze samenwerking het recht voor om aanvragen naar eigen inzicht toe te kennen of af te wijzen. De resultaten van deze samenwerking in 2018 zijn in dit jaarverslag zichtbaar.

Beleid

In 2015 is een organisatieplan op hoofdlijnen ontwikkeld, op basis waarvan de besteding van middelen is bepaald. Voor 2018 is dit plan herijkt en is een bijbehorende begroting vastgesteld. Aan de hand van maatschappelijke ontwikkelingen is een aantal inhoudelijke prioriteiten (opnieuw) vastgesteld. Regelmatig vinden er binnen SDM evaluaties plaats van de resultaten van het financierings- en investeringsbeleid. De resultaten van deze evaluaties worden in de raad van toezicht besproken. Indien wenselijk worden er conclusies aan verbonden voor toekomstige financieringen.

Financieel beleid De kapitaalopbrengsten van het vermogensbeheer worden door SDM aangewend voor de realisering van de doelstellingen. Afhankelijk van de opbrengsten kan het jaarlijks vast te stellen investeringsbudget variëren. Het investeringsbeleid van SDM is er in principe op gericht het vermogen van de stichting in stand te houden. In 2018 is het ijkpunt voor het vermogen door het bestuur en de raad van toezicht vastgesteld. Indien de resultaten tegenvallen is SDM bereid om (tijdelijk) in te teren op haar vermogen om haar doelstellingen te kunnen blijven bevorderen. De balans en de staat van baten en lasten voor het boekjaar 2018 zijn opgenomen vanaf pagina 96.

Verslag van de raad van toezicht

Bestuursmodel Stichting Democratie en Media (SDM) is sinds 2015 georganiseerd via het raad-van-toezicht-model. De leden van de raad van toezicht (hierna: raad) worden benoemd op voordracht van de raad zelf.

De raad houdt integraal toezicht op het functioneren van SDM: ze keurt strategie, beleidsplan, jaarplan en begroting goed en ziet achteraf toe op het beleid van de directeur-bestuurder, op de realisatie van de doelstellingen en activiteiten, het risicobeheer en op de algemene gang van zaken.

De rolverdeling tussen de raad en de directeur-bestuurder is primair bepaald door de statuten en het directiereglement. Binnen deze formele kaders fungeert de raad als adviseur en sparringpartner van de directie.

Samenstelling en profiel De raad van SDM bestaat uit minimaal vijf leden. Dit aantal is vastgelegd in de statuten. Is het aantal leden minder dan vijf, dan blijft de raad bevoegd.

De basis voor de samenstelling van de raad ligt besloten in een profielschets. Deze profielschets gaat uit van een breed samengestelde raad, onafhankelijk gepositioneerd ten opzichte van SDM en gericht op een kritische en integrale taakvervulling.

Bij de samenstelling van de raad wordt gestreefd naar een evenwichtige opbouw met aandacht voor diversiteit, zowel wat betreft man-vrouwverhoudingen als wat betreft achtergrond en leeftijdsopbouw. Daarnaast wordt gestreefd naar variëteit op het gebied van deskundigheid, kennis en ervaring, ook met het oog op ons aandeelhouderschap binnen mediabedrijven. De leden van de raad worden aangesteld voor een periode van 3 jaar en zijn twee keer herbenoembaar.

Taken en werkwijze De raad vergadert minimaal zesmaal per jaar. Tijdens vergaderingen komen zowel operationele als inhoudelijke (missie, visie) onderwerpen ter sprake. Het toezicht heeft op

twee momenten plaats. Vooraf: de plannen (missie, strategie, beleidsplan en begroting) worden ter goedkeuring aan de raad voorgelegd. En achteraf: de raad beoordeelt het bestuur en de organisatie kritisch en keurt de jaarrekening goed. De raad benoemt en ontslaat de externe accountant. Eveneens is het haar verantwoordelijkheid om eventuele statutenwijzigingen goed te keuren. Daarnaast heeft de raad ook een stimulerende en adviserende functie jegens de directeur-bestuurder.

Portefeuillehouders Een portefeuillehouder is een gedelegeerd lid van de raad met een bijzondere taak, dat daartoe om specifieke redenen wordt aangewezen. De delegatie kan niet verder gaan dan de taken die de raad zelf heeft en omvat niet het besturen van de stichting. Zij strekt tot intensiever toezicht en advies en meer geregeld overleg met de directeur-bestuurder. De delegatie is slechts van tijdelijke aard en kan niet de taak en bevoegdheid van de raad wegnemen. Het gedelegeerde lid blijft tevens lid van de raad. In 2018 kende SDM twee gedelegeerde leden van de raad, 'portefeuillehouders', te weten op financiën (beleggingen) en deelnemingen.

Betrokkenheid De raad toont zijn betrokkenheid door regelmatig evenementen en activiteiten te bezoeken die gerelateerd zijn aan de werkzaamheden van SDM. Een vertegenwoordiging van de raad was afgelopen jaar onder andere aanwezig bij de uitreiking van de European Press Prize in Budapest en bij verschillende door SDM gesteunde avondprogramma's, zoals De Vrijheidslezingen en Theater Na de Dam.

Verantwoording 2018 De raad opereerde in 2018 met vijf leden. In de tabel op de volgende pagina zijn van de leden van de raad hun zittingstermijn en rooster van aftreden opgenomen (situatie per 31 december 2018). De functie en nevenactiviteit(en) van de leden van de raad in 2018 waren als volgt:

Leden van de raad van toezicht in 2018

Alex Brenninkmeijer, voorzitter

Functie(s) en nevenfuncties:

- Lid van de Europese Rekenkamer;
- Hoogleraar Institutionele Aspecten van de Rechtsstaat Universiteit Utrecht;
- Lid Wetenschappelijke Raad van de Stichting Instituut GAK;
- Fellow Jean Monnet University of Luxembourg; en
- Lid van de adviesraad van het Public Interest Litigation Project (PILP).

Judith Brandsma, financiën

Functie(s) en nevenfuncties:

- Lid van het Equity Investment and Valuation Committee ResponsAbility BOP Investments (rABOP);
- Lid van de Investment Committee GCPF, Global Climate Partnership Fund;
- Lid van de Investment Committee MIFA, Microfinance Fund for Asia;
- Lid van de raad van toezicht, Stichting Doen; en
- Lid van de investment Committee REFFA, Regional Education Fund For Africa.

Caspar Scholten, deelnemingen

Functie(s) en nevenfuncties:

- Advocaat bij en aandeelhouder van Bergh Stoop & Sanders N.V.;
- Lid van het Comité van Aanbeveling van Stichting Blikverruimers; en
- Vrijwilliger / (mede)founder van het Ambassadeursnetwerk De Mix van De Balie Amsterdam.

Heikelien Verrijn Stuart, lid

Functie(s) en nevenfuncties:

- Voorzitter van de raad van toezicht van het Amsterdam Fonds voor de Kunst;
- Voorzitter van de Nuhanovic Foundation, Center for Warcrimes Reparations;
- Lid van het Comité van Aanbeveling van de stichting Article 1 Collective;
- Lid commissie mensenrechten van de Adviesraad Internationale Vraagstukken;
- Medeoprichter en lid van de preparatory committee van de European Press Prize;
- Lid Restitutiecommissie Cultuurgoederen en Tweede Wereldoorlog; en
- Ambassadeur Movies that Matter.

Idriss Nor, lid

Functie(s) en nevenfuncties:

- Teammanager Sociaal en Creatief bij Stichting Doen
- Voorzitter van de huurdersvereniging De Knol;
- Lid LP Advisory Board van het Private Equity Fund van het Media Development Investment Fund;
- Woordvoerder 'Behoud de Lutkermeer'.

Naam lid	Datum 1e benoeming	Datum herbenoeming 2e termijn	Datum evt. herbenoeming 3e termijn	Einde 3e termijn
A.F.M. Brenninkmeijer	01.2015	01.2018	01.2021	12.2023
J.G. Brandsma	01.2015	01.2018	01.2021	12.2023
C.J. Scholten	05.2015	04.2018	04.2021	04.2023
H.M. Verrijn Stuart	01.2015	01.2018	01.2021	12.2023
I. Nor	11.2015	10.2018	10.2021	10.2023

* De heer Brenninkmeijer, mevrouw Brandsma en mevrouw Verrijn Stuart waren als bestuurders al eerder betrokken bij SDM.

Complex

Complex is wat mij betreft het kernwoord voor deze tijd als het gaat om de interactie tussen media en democratie. Het ideaal van Stichting Democratie en Media is vrij eenvoudig: we ondersteunen onze open en vrije democratische rechtsstaat waarvoor onafhankelijke, kritische media onmisbaar zijn. Democratie rust op vrije uitwisseling van informatie en meningen en de media vormen sinds de opkomst van de democratie in de Westerse wereld het platform daarvoor. Niet de dorpsomroeper, niet de kansel van de kerk, niet de zeepkist in het park, maar 'de media' blijken de meest invloedrijke factor voor het goed functioneren van de democratie. Democratie die met 95% zeer brede steun krijgt in onze samenleving. Een samenleving echter die meer en meer polariseert en gekenmerkt wordt door de opkomst van onverdraagzaamheid in het publieke debat. Onze samenleving die een deel vormt van een Europese en globale wereldorde waarin een vrije democratische rechtsstaat niet vanzelfsprekend is.

Maar wat is democratie? En wat zijn 'de media' in deze tijd? Onze democratie wordt evenals het medialandschap complexer. Traditionele politieke partijen staan niet alleen in Nederland, maar in vele democratische landen onder druk en populistische partijen uiten regelmatig onverdraagzame boodschappen. In landen waar wij nauw mee samenwerken staat de democratie zelf onder druk en worden media meer en meer gemanipuleerd of aan banden gelegd. Grove bedreigingen leiden tot het afgelasten van waardevolle democratische initiatieven. Het is al met al niet eenvoudig voor Stichting Democratie en Media om in deze tijd een koers te bepalen waardoor het met media en democratie in deze tijd wel goed komt, het blijkt complex.

Stichting Democratie en Media is een actieve aandeelhouder in traditionele en opkomende media. Stichting Democratie en Media steunt vele projecten die zorgvuldig gekozen en begeleid worden

op de thema's fundamentele rechten en vrijheden, daadkrachtige democratie, ge- en herdenken, waarheidsvinding en media-innovatie met in 2018 een extra accent op het tegengaan van moslimdiscriminatie. In de afgelopen jaren is de keuze van onderwerpen, de selectie en begeleiding van projecten aanzienlijk professioneler geworden, zodat we als raad van toezicht met een gerust hart kunnen zeggen dat onze doelstellingen zorgvuldig en effectief nagestreefd worden. Toch is daarmee niet alles gezegd.

Stichting Democratie en Media maakt keuzes in een complexe tijd. Een tijd waarin vele traditionele uitgangspunten ter discussie staan en het debat scherper wordt.

– Prof. dr. Alex Brenninkmeijer is voorzitter van de raad van toezicht van Stichting Democratie en Media. In zijn dagelijks bestaan is hij collegelid van de Europese Rekenkamer. Daarnaast is recentelijk zijn boek *Moreel leiderschap* gepubliceerd. In deze column reflecteert hij op de rol van de stichting in het huidige tijdperk.

Stichting Democratie en Media maakt keuzes in een complexe tijd. Een tijd waarin vele traditionele uitgangspunten ter discussie staan en het debat scherper wordt. Kan Stichting Democratie en Media in die context 'neutraal zijn'? Wonderlijk genoeg wordt onze onvoorwaardelijke steun aan de gelijkwaardigheid van ieder mens, aan een open debat en aan een bloeiende democratie steeds vaker als 'een standpunt' gepercipieerd in het meer en meer gepolariseerde debat. Wij opereren niet vanuit een bepaald ideologisch standpunt en we willen niet vereenzelvigd worden met een bepaalde ideologie. Maar toch kan ons uitgangspunt dat ieder mens gelijkwaardig is aan de ander, maar niet gelijk, in een politiek hokje geduwd worden. Dat vormt wellicht de meest complexe factor in onze moderne samenleving.

Het is juist het doel van onze stichting om een goed en open debat mogelijk te maken. Maar duidelijk is dat de doelstellingen van onze stichting in deze polariserende wereld onder druk staan en zeker niet meer vanzelfsprekend zijn. Dat maakt ons werk en de keuzes die wij maken minder vanzelfsprekend en daarmee complex. Wat ons helpt is dat wij open verantwoording afleggen en dat wij aanspreekbaar zijn en altijd bereid zijn om een dialoog aan te gaan over ons werk. Dat past volledig bij onze doelstellingen en daar voelen we ons goed bij. Dat is dus niet complex. ■

De stichting hecht er belang aan om recht te doen aan de historische doelstelling: de ondersteuning van de nagelaten betrekkingen van het Illegale Parool.

In 2018 is ons ontvallen:

Milly van Stiphout - Croonenberg

14 april 1940 – 3 augustus 2018

Milly van Stiphout - Croonenberg was jarenlang voorzitter van Stichting Het Parool, waaraan wij onze bestaansgrond ontlenen. Ze was een sterk, moedig mens. We gedenken haar in ere.

5-februariherdenking 2018

De herdenking van slachtoffers van het Eerste Paroolproces op de Eerebegraafplaats in Bloemendaal en bij het graf van de familie Gertenbach in Zandvoort werd traditiegetrouw gehouden op 5 februari. Ditmaal waren er ook kinderen van het Wim Ger-

tenbachcollege uit Zandvoort aanwezig om bloemen te leggen en iets te zeggen. De bijeenkomst werd gevolgd door een gezamenlijke lunch in Het Oude Dorpshuys in Bloemendaal. De jaarlijkse lezing bij deze lunch werd dit keer gehouden door Ro-

nald Ockhuysen, hoofdredacteur van Het Parool. Hij sprak over het huidige Parool, de hedendaagse betekenis van het vrije woord en van de waarden van hen die zich tijdens de Tweede Wereldoorlog inzetten voor het illegale Parool.

financiën

Balans per 31 december 2018

(na verwerking resultaatbestemming)

Activa

	31-12-2018	31-12-2017
	€	€
Vaste activa		
Materiële vaste activa		
Verbouwingen	29.065	32.544
Computers	1.862	3.216
Overige inventaris	14.023	16.364
	44.950	52.124
Financiële vaste activa		
Deelnemingen	73.963.330	76.629.997
Leningen	1.546.000	2.202.000
Overige effecten	4.000.000	4.000.000
	79.509.330	82.831.997
Vlottende activa		
Overige vorderingen en overlopende activa	1.931.865	265.486
Effecten	59.573.680	61.963.097
Liquide middelen	4.469.194	4.681.344
	145.529.019	149.794.048

Passiva

	31-12-2018	31-12-2017
	€	€
Stichtingsvermogen	142.454.201	148.153.269
Kortlopende schulden		
Overige schulden en overlopende passiva	3.074.818	1.640.779
	3.074.818	1.640.779
	145.529.019	149.794.048

Staat van baten en lasten over 2018

In 2018 was het financieel rendement uit beide duurzame beleggingsportefeuilles van SDM negatief. De voornaamste reden voor deze slechte resultaten zijn spanningen en schommelingen op de financiële markten, mede aangewakkerd door de handelsoorlog tussen de Verenigde Staten en China. Het investeringsbeleid van SDM is er in principe op gericht het vermogen van de stichting op de lange termijn in stand te houden. Op dit moment bestaat geen aanleiding om het bestedingsbeleid aan te passen. De verwachting is dat de resultaten de komende jaren zullen verbeteren.

	realisatie 2018 €	begroting 2018 €	realisatie 2017 €
Resultaat uit beleggingen	-2.510.453	3.257.571	2.622.432
Overige opbrengsten	126.706	0	218.992
Bijdragen en subsidies	-2.632.801	-2.816.977	-2.701.352
Brutowinst	-5.016.548	440.594	140.072
Lonen en salarissen	286.975	270.480	226.512
Sociale lasten	43.101	51.520	35.369
Afschrijvingen	9.754	35.000	7.041
Beheerskosten	397.460	471.400	416.894
	737.290	828.400	685.816
Bedrijfsresultaat	-5.753.838	-387.806	-545.744
Financiële baten en lasten	54.770	0	26.290
Nettoresultaat	-5.699.068	-387.806	-519.454

Overzicht toekenningen 2018

fundamentele rechten en vrijheden

Organisatie	Project	Vorm	Bedrag
IZI Solutions	Campagne Verdacht	Strategische bewustwordings-campagne ('advocacy')	tot en met €5.000
Comité Dag van de Persvrijheid	Festival van het vrije woord 2018	Lezing, debat of publieks-evenement	€5.000 t/m €10.000
Nuhanovic Foundation		Organisatiesteun	€5.000 t/m €10.000
Stichting De Balie	De Vrijheidslezingen	Lezing, debat of publieks-evenement	€5.000 t/m €10.000
Amerpodia	Skin Deep	Lezing, debat of publieks-evenement	€5.000 t/m €10.000
Stichting Platform Bescherming Burgerrechten		Organisatiesteun	€5.000 t/m €10.000
PEN Emergency Fund		Organisatiesteun	€5.000 t/m €10.000
Kompass		Organisatiesteun	€10.000 t/m €25.000
Een Ander Joods Geluid		Organisatiesteun	€10.000 t/m €25.000
Academie voor Theater en Dans	A week with Angela Davis	Lezing, debat of publieks-evenement	€10.000 t/m €25.000
Commissie Meijers		Organisatiesteun	€10.000 t/m €25.000
Stichting Bits of Freedom	DIY voor Digitale Rechten	Workshop, trainingen of 'capacity building'	€10.000 t/m €25.000
Stichting Critical Mass	De Angstfabriek	Cultureel of kunstproject	€10.000 t/m €25.000
Institute for Information Law at the University of Amsterdam	How independent really are you?	Beleidsbeïnvloeding	€25.000 t/m €50.000
Stichting Civic	Naar inburgeringsbeleid gebaseerd op feiten en onderzoek	Beleidsbeïnvloeding	€25.000 t/m €50.000
Privacy First		Organisatiesteun	€25.000 t/m €50.000
European Digital Rights (EDRi)		Organisatiesteun	€25.000 t/m €50.000
Human Rights Watch	Defending human rights and freedoms of Turkey	Onderzoek	€25.000 t/m €50.000
Humanity In Action		Organisatiesteun	€25.000 t/m €50.000
Nederlands Juristen Comité voor de Mensenrechten (NJCM)	Public Interest Litigation Project (PILP)	Organisatiesteun	€25.000 t/m €50.000
Movies that Matter		Organisatiesteun	€25.000 t/m €50.000

programma tegen moslimdiscriminatie

Organisatie	Project	Vorm	Bedrag
Collectief voor Moslimvrouwen	Strategiemeeting 10 mei	Anders	tot en met €5.000
Marokkaanse Vrouwen Vereniging Nederland (MVVN)	Tussen afhankelijkheid en zelfbeschikking (deel 2)		€5.000 t/m €10.000
Stichting Maruf		Organisatiesteun	€5.000 t/m €10.000
SPIOR	Geen haar op mijn hoofd	Strategische bewustwordings-campagne ('advocacy')	€10.000 t/m €25.000
EMCEMO	Islamofobie Samen Stoppen!	Beleidsbeïnvloeding	€10.000 t/m €25.000
Issa Shaker	Video's tegen vooroordelen	Documentaire/film	€10.000 t/m €25.000
De Nieuwe Liefde / Amerpodia & Stichting Maruf	Queer & Here: jonge moslims in NL (werktitel)	Lezing, debat of publieks-evenement	€10.000 t/m €25.000
Stichting Lobby Lokaal	Are you talking to me?!?	Beleidsbeïnvloeding	€10.000 t/m €25.000
Stichting Humanislam	Nora	Strategische bewustwordings-campagne ('advocacy')	€10.000 t/m €25.000
The Hague Peace Projects (HPP)	Moslims in Nederlandse kranten. Een onderzoek naar stereotiepe beeldvorming en discriminatie.	Journalistieke publicatie	€10.000 t/m €25.000
Roemer van Oordt	Vierde Monitor Moslimdiscriminatie/ onderzoek arbeidsmarktdiscriminatie	Onderzoek	€10.000 t/m €25.000

daadkrachtige democratie

Organisatie	Project	Vorm	Bedrag
New Urban Collective	The Black archives: Studiereis Jamaica en Suriname	Anders	tot en met €5.000
NiNsee	Black Achievement Month 2018	Strategische bewustwordings-campagne ('advocacy')	€5.000 t/m €10.000
New Media Platform (NMP)	Mensen Stem! (gemeenteraadsverkiezingen 2018)	Web- of tv-serie	€5.000 t/m €10.000
Den Haag Centraal	Verslaglegging gemeenteraadsverkiezingen 2018	Journalistieke publicatie	€10.000 t/m €25.000
Stichting Stem op een Vrouw	Campagne gemeenteraadsverkiezingen	Strategische bewustwordings-campagne ('advocacy')	€10.000 t/m €25.000
Stichting Twentement	D'РАН18 festival voor democratie, dialoog en durf	Lezing, debat of publieks-evenement	€10.000 t/m €25.000
Stichting Vers Beton	Machinaties van de macht (De Bouwende Macht)	Digitaal (journalistiek) platform	€10.000 t/m €25.000
Stichting Jongerenrechtbanken Nederland	Pilotjaar 3 van het Project Jongerenrechtbanken Nederland	Anders	€10.000 t/m €25.000
Transparency International	Betere bescherming van klokkenluiders en bronnen	Strategische bewustwordings-campagne ('advocacy')	€10.000 t/m €25.000
DUIDT	Versterk de online petitie: Hackathon en experiment	Anders	€10.000 t/m €25.000
New Urban Collective	The Black Archives	Organisatiesteun	€25.000 t/m €50.000
Stichting International Documentary Film Festival Amsterdam (IDFA)	IDFA Meets	Filmfestival	€25.000 t/m €50.000
Stichting De Balie	STUDIO	Workshop, trainingen of 'capacity building'	€25.000 t/m €50.000
Universiteit van Nederland	Wat Zegt de Wetenschap?	Journalistieke publicatie	€25.000 t/m €50.000
De Goede Zaak		Organisatiesteun	boven €50.000

ge-herdenken

Organisatie	Project	Vorm	Bedrag
Seran de Leede	Een biografie van Lie Alma-Heijnen (1909-1990)	Journalistieke publicatie	tot en met €5.000
Stichting Open Ogen	Het Verschil	Documentaire/film	tot en met €5.000
Stichting Biografie Etty Hillesum	Wat is jouw stem?	Boekpublicatie	€5.000 t/m €10.000
Stichting Keti Koti Tafels	Ontwikkeling Keti Koti Collectieven en stedelijke Keti Koti Tafel	Workshop, trainingen of 'capacity building'	€10.000 t/m €25.000
Oorlogsgravenstichting	Ereveld vol Leven	Documentaire/film	€10.000 t/m €25.000
Robin te Slaa	Project Boek NSB (1936-mei 1940)	Journalistieke publicatie	€10.000 t/m €25.000
Theater Na de Dam		Organisatiesteun	€10.000 t/m €25.000
Republic of Amsterdam Radio	Free and Fearless	Podcast	€25.000 t/m €50.000

media en innovatie

Organisatie	Project	Vorm	Bedrag
Stichting Expertisecentrum Journalistiek	Grote Expertisedag Nieuwe Media 2018	Workshop, trainingen of 'capacity building'	€5.000 t/m €10.000
Stichting Impakt	Impakt jaarprogramma 2018: Post-truth	Lezing, debat of publieks-evenement	€10.000 t/m €25.000
European Journalism Centre	Journalism Funders Forum	Advocacy	€10.000 t/m €25.000
Stichting Verhalende Journalistiek		Organisatiesteun	€25.000 t/m €50.000
DocSociety	The Good Pitch	Workshop, trainingen of 'capacity building'	€25.000 t/m €50.000
De Coöperatie		Organisatiesteun	€25.000 t/m €50.000
Impact Academy		Organisatiesteun	€25.000 t/m €50.000

waarheidsvinding

Organisatie	Project	Vorm	Bedrag
Saar Slegers	Inzage Geweigerd	Journalistieke publicatie	tot en met €5.000
Parbode	Desinformatie verkiezingscampagnes Suriname	Journalistieke publicatie	€5.000 t/m €10.000
Stichting Onderzoek Multinationale Ondernemingen (SOMO)	Paying the Price: Democratic control of Drug Development	Strategische bewustwordings-campagne ('advocacy')	€10.000 t/m €25.000
Karin Amatoekrim	Anil Ramdas de biografie	Boekpublicatie	€10.000 t/m €25.000
Centre for Investigative Journalism		Organisatiesteun	€10.000 t/m €25.000
Lighthouse Reports	Verdwenen Kinderen	Journalistieke publicatie	€10.000 t/m €25.000
De Correspondent	Verzwegen geschiedenis	Journalistieke publicatie	€10.000 t/m €25.000
Stichting The Back Lot		Organisatiesteun	€10.000 t/m €25.000
Follow the Money	De perfecte misdaad	Journalistieke publicatie	€25.000 t/m €50.000
Investico	Privacy	Journalistieke publicatie	€25.000 t/m €50.000
VVOJ		Organisatiesteun	€25.000 t/m €50.000
Platform Authentieke Journalistiek	De Shell Papers	Journalistieke publicatie	€25.000 t/m €50.000
Deepfocus Webdocs	On the Ground	Documentaire/film	€25.000 t/m €50.000
Airwars.org	Sustained efforts to improve transparency and public accountability for Dutch military actions.	Beleidsbeïnvloeding	€25.000 t/m €50.000
European Press Prize		Organisatiesteun	boven €50.000

diversiteit in media

Organisatie	Project	Vorm	Bedrag
Rose Stories	Boekpresentatie: Heb je nog een boze moslim voor mij?	Lezing, debat of publieks-evenement	€5.000 t/m €10.000
Transketeers	Zeepapaardjes	Podcast	€5.000 t/m €10.000
IZI Solutions	Haalbaarheidsonderzoek digitaal platform Kenniskraker	(Wetenschappelijk) onderzoek	€10.000 t/m €25.000
Stichting Nieuw Wij	Bonte Was Podcast – Hét wasprogramma tegen blinde vlekken in de media	Podcast	€10.000 t/m €25.000
Stichting art.1	IQMF Academy	Workshop, trainingen of 'capacity building'	€10.000 t/m €25.000
Transgender Netwerk Nederland	Trans in beeld	Strategische bewustwordings-campagne ('advocacy')	€10.000 t/m €25.000
Stichting 1877	Martin van Amerongen Fellowship 2018	Workshop, trainingen of 'capacity building'	€10.000 t/m €25.000
Dipsaus Podast	Ontwikkeling Dipsaus Podcast	Workshop, trainingen of 'capacity building'	€10.000 t/m €25.000
Vileine	Vileine Academy Haalbaarheidsonderzoek	Onderzoek	€10.000 t/m €25.000
Stichting Capture22	Da Bounce Urban Film Festival 2018	Filmfestival	€10.000 t/m €25.000
Geesje van Haren	Het Brede Netwerk	Workshop, trainingen of 'capacity building'	€25.000 t/m €50.000
Well Made Productions		Organisatiesteun	€25.000 t/m €50.000
Rose Stories		Organisatiesteun	€25.000 t/m €50.000

Colofon

Colofon

Dit is een uitgave van Stichting Democratie en Media.

Adres

Spuistraat 112-D
1012 VA Amsterdam

Contact

+31 (0)20 53 00 300
www.stdem.org
info@stdem.org

Coördinatie

Krystel Singh
Willem Lenders

Illustraties

Hedy Tjin

Art Direction/vormgeving

Veronique Gielissen

Met dank aan

De Transketeers | Bits of Freedom | Saar Slegers | Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid | Stichting Civic – Tamar de Waal | Digital Freedom Fund – Nani Jansen Reventlow | De Rode Hoed | Dino Suhonic – Stichting Maruf | The Hague Peace Projects | S.P.E.A.K. | SPIOR | D’RAN18 | De Balie | Nationaal instituut Nederlands slavernijverleden en erfenis | Stichting Are We Europe | Stem op een Vrouw – Devika Partiman | Amerpodia – Clayde Menso | Republic of Amsterdam Radio – Joe Wegecsanyi & Julian Smith | New Urban Collective | Theater Na de Dam - Jaïr Stranders | Robin te Slaa | Karin Amatmoekrim | Investico | Lighthouse Reports | Parbode | Stichting Vers Beton | SOMO – Esther de Haan | Jos de Putter | Vileine | VersPers | Dipsaus | Trans in Beeld – Nora Uitterlinden

Het is toegestaan om (delen van) de inhoud van het jaarverslag te citeren of te verspreiden, mits daarbij Stichting Democratie en Media en het jaarverslag als bronnen worden vermeld. Aan deze uitgave kunnen geen rechten worden ontleend.

© Stichting Democratie en Media - 2019

Democracy & Media
Foundation **Stichting**
Democratie & Media